

Джон Стайнбек
Червеното пони

I. ПОДАРЪКЪТ

Призори Били Бък излезе от спалната барака, застана за миг на прага и погледна към небето. Той беше нисък, широкоплещест човек с криви крака и мустаци на морж, а ръцете му бяха квадратни, с издути, мускулести длани. Имаше замислени, воднистосиви очи, а косата, която стърчеше изпод стетсоновата шапка¹, беше остра и избеляла. Докато стоеше на прага, Били продължаваше да натиква ризата си в дочените панталони. Той разкопча колана и отново го пристегна. Протритите лъскави места на всяка дупка на колана показваха как с течение на годините неговият корем е нараствал. След като се осведоми за времето, Били изчисти ноздрите си, като духаше свирепо през едната и затискаше другата с показалец. После се отправи към обора, като потриваше ръце. В обора почисти и среса два ездитни коня; през цялото време им говореше тихичко. Едва бе привършил, когато откъм къщата зазвъня железният триъгълник. Били затъкна чесалото в четката, постави ги на полицата и се запъти на закуска. Движенията му бяха така обмислени и лишени от всякаква загуба на време, че той стигна до къщата, преди мисис Тифлин да престане да удря по триъгълното желязо. Тя му кимна с посивялата си глава и се оттегли в кухнята. Били Бък седна на стъпалата, защото беше ратай и нямаше да е прилично пръв да влезе в трапезарията. Чу как вътре мистър Тифлин напъхва крака в ботушите.

Високият рязък звук на желязото накара Джоди да се раздвижи. Той беше десетинагодишно момче с коса подобна на прашна, пожълтяла трева, срамежливи, кроткосиви очи и уста, която мърдаше, когато Джоди се замисляше. Желязото го изтръгна от сън. И през ум не му минаваше да не се подчини на резкия звук. Никога не бе правил подобно нещо; и не познаваше никого, който да го е правил. Отметна от очите сплъстената си коса и смъкна нощницата. След минута беше вече облечен – синя памучна риза и дочени панталони. Беше към края на лятото и, разбира се, момчето нямаше обуца, които да му досаждат. В кухнята изчака майка си да освободи мивката и да се върне при печката. Тогава се изми и с пръсти приглади назад мократа си коса. Когато се отдръпна от мивката, майка му рязко се обърна към него. Джоди срамежливо погледна встрани.

1. Стетсонова шапка – широкопола мека шапка, носена от американските каубои. – Б. пр.

– Скоро ще трябва да те подстрижа – каза майка му. – Закуската е на масата. Влез, та да може да дойде и Били.

Джоди седна на дългата маса, покрита с бяла, на места протритата от миене мушама. В подноса лежах на редици пържените яйца. Джоди сложи три яйца в чинията и прибави три дебели резена препържена сланина. Грижливо махна зародиша на един от жълтъците.

Били Бък влезе с тежки стъпки.

– Няма да те отрови – обясни той. – Това е само белег, оставен от петела.

В същото време влезе бащата на Джоди, висок и строг; по шума на стъпките му Джони разбра, че е с ботуши, но за по-сигурно погледна под масата. Баща му загаси газената лампа над масата, защото утринната светлина вече нахлуваше през прозорците.

Джоди не попита къде ще ходят днес баща му и Били Бък, но му се искаше и той да отиде с тях. Баща му държеше на дисциплината. Джоди го слушаше за всичко, без да разпитва. Карл Тифлин седна и посегна към подноса с яйцата.

– Приготви ли кравите за път, Били? – попита той.

– В долния корал² са – каза Били. – Мога и сам да ги закарам.

– Можеш, разбира се. Но човек има нужда от компания. Пък и гърлото му пресъхва. – Тази сутрин Карл Тифлин беше в добро настроение.

Майката на Джоди надникна от вратата:

– Кога мислиш да се върнеш, Карл?

– Не мога да кажа. Трябва да видя някои хора в Салинас. Може да се върна чак по тъмно.

Яйцата, кафето и питките бързо изчезнаха. Джоди последва двамата мъже навън. Гледа ги, докато се качиха на конете, изкараха от корала шест стари крави и през хълма се отправиха към Салинас. Щяха да продадат старите крави на касапина.

Щом преваляха билото, Джоди тръгна по хълма зад къщата. Кучетата изтичаха иззад ъгъла на къщата, като се изгърбваха и страшно кривяха муцуни от удоволствие. Джоди ги помилва по главите – Дъбълтри Мът с голямата рунтава опашка и жълтите очи и Смашър, овчарското куче, което бе разкъсало койот³ и в борбата бе загубило едното си ухо. Оцелялото ухо на Смашър стърчеше повече, отколкото е редно за ухо на овчарско куче. Били Бък казваше, че винаги така ставало. След бурните

2. Корал – заградено място на открито за добитък. – Б. пр.

3. Койот – степен вълк. – Б. пр.

поздрави кучетата наведоха делово носове към земята и хукнаха напред, като от време на време извърщаха глави да видят дали момчето върви след тях. Минаха нагоре през кокошарника и видяха пъдпъдъците да кълват заедно с кокошките. Смашър погони кокошките, за да поддържа формата си в случай, че някога пак ще се наложи да пази овце. Джоди продължи през зеленчуковата градина, където зелената царевица беше по-висока от него. Тиквите бяха още зелени и малки. Продължи нататък до храсталците, където в кръгло дървено корито изтичаше от чучур студената вода на извора. Наведе се и пи близо до зеленото, покрито с мъх дърво, където водата най-много се услаждаше. След това се обърна и погледна към ранчото⁴, към ниската белосана къща, обградена с червено мушкато, и към дългата барака за спане до кипариса, където Били Бък живееше сам. Джоди видя големия черен казан под кипариса. В него пареха прасетата. Слънцето се показваше вече над билото, светеше ослепително върху белотата на къщата и хамбарите и придаваше мек блясък на мократа трева. Във високите храсталаци зад него птиците подскачаха по земята и вдигаха голям шум сред сухите листа; катериците⁵ надаваха остри писъци по склона. Джоди погледна отново към постройките в ранчото. Усети някаква несигурност във въздуха; обзе го предчувствие за промяна и загуба, за придобивка на нови, неизвестни неща. Над хълма два големи, черни лешояда се спуснаха ниско към земята, а сенките им леко и бързо се плъзнаха пред тях. Някакво животно бе умряло наблизко. Джоди знаеше. Можеше да е крава или да са просто останките на някой заек. Лешоядите не изпусаха нищо. Джоди ги мразеше, както ги мразеха всички почтени същества, но не биваше да ги убиват, защото унищожаваша мършите.

След някое време момчето отново се спусна надолу по хълма. Кучетата отдавна се бяха отказали от него и се бяха запилели в храсталците да се забавляват по своему. Джоди се върна през зеленчуковата градина и спря за миг, за да смачка с пета един зелен пълеш, но не се почувствува по-щастлив. Много добре знаеше, че е лошо да прави подобно нещо. Избута с крак малко пръст, за да прикрие смачкания пълеш.

Когато се върна в къщи, майка му се наведе над неговите загрубели ръце, за да прегледа пръстите и ноктите му. Нямаше голяма полза да го изпраща чист на училище, защото по пътя можеха да се случат твърде

4. ранчо – Ферма за отглеждане на добитък. – Б. пр.

5. Става въпрос за американски вид катерици, които живеят в дупки по полята. – Б. пр.

много неща. Тя въздъхна над изпоцапаните попукани пръсти, даде му книгите и закуска и го изпрати на училище. Забеляза, че тази сутрин устата му много мърдаше.

Джоди тръгна на път. Напълни джобовете си с парченца бял кварц, каквито имаше по пътя, и от време на време замеряше някоя птица или заек, който се бавеше твърде дълго на припек. На кръстопътя след моста момчето срещна двама приятели и тримата тръгнаха към училището, като правеха смешни крачки и доста се халосваха. Бяха започнали училище едва преди две седмици. Сред учениците все още цареше дух на непокорство.

Беше четири часа следобед, когато Джоди изкачи хълма и отново погледна към ранчото. Огледа се за ездитните коне, но коралът беше празен. Баща му още не се беше върнал. Джоди се настрои полека-лека за следобедните си задължения. В къщи завари майка си да седи на тераската и да кърпи чорапи.

– В кухнята има две понички за тебе – каза тя. Джоди се вмъкна в кухнята и се върна с пълна уста, а половината от едната поничка вече беше изядена. Майка му го попита какво е научил в училище през деня, но не изслуша зададения му от поничката отговор. Прекъсна го: – Джоди, виж тази вечер добре да напълниш кафеза за дърва. Снощи беше кръстосал дървата и половината беше празен. Тази вечер подреди добре дървата. И, Джоди, някои кокошки снасят на скрито или пък кучетата изяждат яйцата. Потърси из тревата и виж дали няма да намериш някой полов.

Когато излезе и се зае със своите задачи, Джоди все още ядеше. Вида как пъдпъдъците идват и кълват с кокошките, щом им хвърли зърна. Кой знае защо, баща му се гордееше, че идват. Никога не позволяваше да се стреля близо до къщата, да не би пъдпъдъците да избягат.

Когато кафезът за дърва беше напълнен, Джоди взе малокалибрена-та си пушка и отиде при студения извор в крайнината на хресталаците. Пи отново и започна да се цели по различни неща – по скали, по летящи птици, по големия черен казан под кипариса, – но не стреля нито веднъж, защото нямаше патрони и нямаше да има, докато не станеше на дванадесет години. Ако баща му го беше видял как се прицелва в къщата, щеше да отложи даването на патрони с още една година. Джоди се сети за това и втори път не насочи пушката надолу по хълма. Две години му стигаха да чака за патрони. За почти всички свои подаръци баща му поставяше; някакви условия и това намаляваше до известна степен цената им.

Това се правеше за добра дисциплина.

Вечерята се забави до тъмно – чакаха завръщането на баща му. Когато най-сетне той влезе заедно с Били Бък, Джоди подуши в дъха им приятната миризма на ракия. Зарадва се скритом, защото когато лъхаше на ракия, баща му разговаряше понякога с него и дори му разправяше какво е вършил в бурните дни на своето детство.

След вечеря Джоди седна пред огнището и кроткият му срамежлив поглед се зарея из ъглите на стаята. Зачака баща му да му каже каквото си беше наумил, защото Джоди знаеше, че има някаква новина. Но остана разочарован. Баща му насочи строго пръст към него.

– По-добре върви да лягаш, Джоди. Утре сутрин ще ми трябваш.

Това не беше толкова лошо. Джоди обичаше да работи, стига да не върши нещо обикновено. Погледна към пода и устата му се размърда, още преди да изрече въпроса:

– Какво ще правим утре сутрин, прасе ли ще колим? – запита Джоди тихо.

– Не се грижи. По-добре върви да лягаш.

Когато затвори вратата след себе си, той чу баща си и Били Бък да се подхилват и разбра, че нещо се шегуват. А по-късно, докато лежеше в кревата и се мъчеше да долови някоя дума от шепота в другата стая, чу баща си да протестира:

– Но, Рут, не съм давал много пари.

Джоди чу кукумявките да гонят мишки из обора и някакъв клон да почуква по стената на къщата. Когато заспиваше, една крава измуча.

Когато на сутринта желязото зазвъня, Джоди се облече по-бързо от обикновено. В кухнята, докато си миеше лицето и вчесваше назад косата си, майка му се обърна недоволно към него:

– Няма да излизаш, докато не се нахраниш добре.

Той влезе в трапезарията и седна до дългата бяла маса. Взе от чинията една питка, от която се вдигаше пара, сложи върху нея две пържени яйца, покри ги с друга питка и размачка всичко с вилицата.

Влязоха баща му и Били Бък. От шума по пода Джоди разбра, че и двамата са с обувки, но за по-сигурно надникна под масата. Баща му загаси газената лампа, защото денят беше вече настъпил; имаше много строг вид, а Били Бък изобщо не поглеждаше към Джоди. Избягваше срамежливия, питащ поглед на момчето и натопи в кафето си цяла филия препечен хляб.

– След закуска идваш с нас! – каза свадливо Карл Тифлин. Джоди се смути и зальците започнаха да му пресядат, защото му се стори, че

във въздуха витае някаква прокоба. След като Били надигна чинийката и пресуши разлялото се кафе, след като избърса ръце в панталоните си, двамата мъже станаха от масата и излязоха заедно в светлото утро, а Джоди почтително тръгна след тях. Опита се да не мисли предварително, опита се изобщо да не мисли. Майка му извика:

– Карл! Гледай да не закъснее за училище.

Минаха покрай кипариса, където от един клон висеше стръката за окачване на прасетата, и покрай черния железен казан. Така че не ставаше въпрос да се коли прасе. Слънцето блестеше над хълма и хвърляше дълги сенки зад дърветата и сградите. Минаха през стърнището, за да съкратят пътя до обора. Бащата на Джоди откачи куката на вратата и те влязоха вътре. По пътя надолу бяха вървели срещу слънцето. Оборът, напротив, беше тъмен като нощ и топъл от сеното и животните. Бащата на Джоди отиде към единствената клетка.

– Ела тука! – нареди той.

Джоди започна да различава нещата. Погледна в клетката и отстъпи бързо назад.

Оттам го гледаше едно червено мъжко пони. Наострените му уши стърчаха и в очите му светеше непокорство. Козината му беше груба и гъста като на овчарско куче, а гривата – дълга и сплъстена. Гърлото на Джоди се сви и дъхът му спря.

– Има нужда от добри грижи – каза баща му – и само ако чуя, че не си го нахранил или си оставил клетката непочистена, веднага ще го продам.

Джоди просто не можеше да погледне още веднъж понито в очите. Известно време наблюдава втренчено ръцете си и много срамежливо попита:

– Мое ли е?

Никой не му отговори. Той протегна ръка към понито. Сивата муцуна се приближи, като душеше шумно, след това се озъби и силните челюсти се съединиха върху пръстите на Джоди. Понито поклати глава – изглежда, му беше много забавно. Джоди погледна наранените си пръсти.

– Добро е – каза гордо, – добро е, здравата хапе.

Двамата мъже се засмяха облекчено. Карл Тифлин излезе от обора и тръгна нагоре по склона; искаше му се да остане сам, защото се чувствуваше смутен. Но Били Бък остана. Да се говори с Били Бък беше полесно.

– Мое ли е? – попита отново Джоди. Били заговори с тон на

познавач.

– Разбира се! Искам да кажа, ако се грижиш за него и ако го обядиш правилно. Ще ти покажа как. Известно време няма да можеш да го яздиш.

Джоди отново протегна ранената си ръка и този път червеното пони позволи да го потъркат по носа.

– Трябваше да имам морков – каза Джоди. – Откъде го взехте, Били?

– Купихме го на една разпродажба – обясни Били. – Някакъв цирк в Салинас фалирал и имал дългове. Шерифът разпродаваше имуществото му.

Понито протегна нос и отметна кичура от плашливите си очи. Джоди погали лекичко носа. Каза тихо:

– А няма ли... седло? Били Бък се засмя.

– Забравих. Ела с мене.

В стаята за амуниции той повдигна едно малко седло от червена кожа.

– Цирково седло – каза презрително Били Бък. – Не е за работа, но го взехме много евтино на разпродажбата.

Джоди просто не можеше да погледне седлото и изобщо не можеше да проговори. Докосна червената, лъскава кожа с края на пръстите си и след дълго мълчание каза:

– Добре ще му стои все пак. – Замисли се за най-великите и красиви неща, които знаеше. – Ако няма име, мисля, че ще го нарека Гебилън планина – каза той.

Били Бък знаеше какво чувствува момчето.

– Много дълго име. Защо не го кръстиш просто Гебилън? Значи ястреб. Чудесно име, ще му подхожда. – Били беше доволен. – Ако събереш косми от опашката, ще ти направя въже. Ще можеш да го използваш за оглавник.

Джоди искаше да се върне при клетката.

– Мога ли да го заведа в училище... как мислиш... да го покажа на момчетата?

Но Били поклати глава.

– Не е научено още на оглавник дори. С мъка го докарахме дотука. Трябваше едва ли не да го мъкнем. Пък и най-добре е да тръгваш за училище.

– Ще доведе следобед момчетата да го видят – каза Джоди.

Този следобед, половин час по-рано от обикновено, иззад хълма се

зададоха шест момчета. Тичаха бързо, с наведени глави, размахваха ръце и тежко дишаха. Понесоха се край къщата и се втурнаха през стърнището към обора. Застанаха пред понито и погледнаха Джоди, изпълнени с ново уважение и възторг. До вчера Джоди беше обикновено момче, облечено в дочени панталони и синя риза, по-кратко от другите и дори подозираха, че е малко страхливо. А сега беше друго. От дълбините на хиляди векове изплува древното възхищение на пешеходеца към конника. Те знаеха по инстинкт, че човекът на кон е физически и духовно издигнат от пешака. Знаеха, че по някакво чудо Джоди беше издигнат от тяхната среда и поставен над тях. Гебилън подаде глава над преградата и ги подуши.

– Защо не го пояздиш? – извикаха момчетата. – Защо не му сплетеш опашката с панделки като на панаира? Кога ще го яздиш?

Джоди придоби смелост. Той също чувствуваше превъзходството на конника.

– Още е много младо. Дълго време никой не ще може да го язди. Ще го уча с въже. Били Бък ще ми покаже как.

– Добре де, не можем ли поне да го разведем малко?

– И на оглавник не е приучено – каза Джоди. Искаше да бъде съвсем сам, когато изведе понито за първи път. – Елате да видите седлото.

При вида на червеното седло те занемяха; просто не знаеха какво да кажат.

– Седлото не става за работа – обясни Джоди. – Но все пак ще му прилича. Може да яздя на голо, когато излизам по полето.

– Ами как ще хващаш кравите с ласо без рог на седлото?

– За работа може да имам друго седло. Баща ми сигурно ще иска да му помагам за добитъка.

Позволи им да пипнат червеното седло и им показа медната верижна закопчалка на юздите и медните габъри по двете страни на оглавника. Всичко беше прекрасно. След някое време трябваше да си вървят и всяко момче прерови наум притежанията си, за да намери достоен откуп в замяна на малко езда върху понито, когато му дойде времето.

Джоди беше доволен, че си отидоха. Взе от стената чесалото и четката, свали преградата на клетката и предпазливо влезе вътре. Очите на понито светнаха и то се извърна така, че да му е лесно да ритя. Но Джоди го докосна по плешката и потърка високия извит врат, както бе виждал да прави винаги Били Бък, като в същото време тихичко мърмореше с дълбок глас: „Ох... о... о... о, момчето ми“. Понито постепенно се отпусна, Джоди започна да го четка и реши, докато на земята се събра

купчина изпадали косми, а козината на понито доби силен червен блясък. Всеки път, щом привършеше, все му се струваше, че би могло да бъде и по-добре направено. Заплете гривата на дузина малки плитки, заплете и кичура отпред, а след това ги разплете и отново ги разчеса.

Джоди не чу как майка му влезе в обора. Тя влезе ядосана, но щом погледна понито и хлапака Джоди, който го решеше, почувствува как сърцето ѝ се изпълни с гордост.

– Забрави ли кафеза за дърва? – кротко попита тя. – Скоро ще се стъмни, а в къщи няма нито едно дърво, пък и кокошките не са хранени.

Джоди бързо закачи инструментите си.

– Забравих, мамо.

– Добре, но отсега нататък изпълнявай най-напред задълженията си. Така няма да ги забравяш. Ако не те наглеждам, доста неща ще забравяш.

– Може ли да вземам от градината моркови за него, мамо? Тя трябваше да помисли.

– Смятам, че може, само че ако вземаш големите и корави моркови.

– Морковите поддържат козината в добро състояние – каза той и майка му отново почувствува особен прилив на гордост.

След идването на понито Джоди не чакаше вече железния триъгълник да го вдигне от кревата. Свикна да става, още преди да се е събудила майка му, да навлича дрехите си и да отива безшумно в обора при Гебилън. В сивите тихи утрини, когато земята и храсталациите, постройките и дърветата бяха сребристосиви и черни като на негатив, той се промъкваше към обора покрай заспалите камъни и спящия кипарис. Сънливо се обаждаха пуйките, накацали по дърветата извън обсега на койотите. Полето блестеше със сива, мразовита светлина; следите на зайци и лалугери ясно личаха по росата. Добрите кучета излизаха разрошени и схванати от къщичките си, а гърлата им гъргореха. Долавяха миризмата на Джоди и размахваха вдървени опашки за поздрав. После Дъбълтри Мът с голямата рунтава опашка и Смашър, бъдещият овчар, мързеливо се връщаха в топлите си легла.

За Джоди това бяха странни дни, загадъчно пътешествие, продължение на някакъв сън. Отначало, след като получи понито, той обичаше да се самоизмъчва по пътя с мисълта, че Гебилън няма да бъде в клетката си и което бе по-лошо, че никога не е бил там. А имаше и други прекрасни мъки, които си създаваше сам. Мислеше си как плъховете са проляли и разръфали червеното седло и как мишките са гризали опашката на Гебилън, докато е отъняла и е заприличала на връв. Обикновено,

наближавайки обора, момчето се затичваше. Откачаше ръждясалото ре-
зе на обора и влизаше вътре. Колкото и тихо да отваряше вратата, Геби-
лън винаги го гледаше над преградата, цвилеше тихо и ровеше с пред-
ния крак, а в очите му светваха едри червени искри като дъбова жарава.

Понякога, когато товарните коне щяха да бъдат използвани през
дня, Джоди заварваше Били Бък в обора да ги четка и да им слага такъ-
мите. Били заставаше до него и дълго гледаше Гебилън, а на Джоди раз-
правяше какво ли не за конете. Обясняваше му, че много се страхуват за
краката си, та човек трябва постоянно да им повдига краката, да ги мил-
ва по копитата и глезените, за да премахне тоя страх. Каза на Джоди, че
конете много обичат разговорите. Той трябва през цялото време да гово-
ри на понито и да му обяснява всичко. Били не беше сигурен дали конят
разбира всичко, което му се говори, но трудно беше да се определи кол-
ко разбира, конят никога не се гневи, ако този, когото обича, му обясня-
ва всичко. Били даваше и примери. Знаеше как един кон, полумъртъв от
умора, се съвзел, когато му казали, че остава още малко до целта. А зна-
еше и как друг един кон, схванат от страх, се оправил, щом ездачът му
обяснил какво е това, от което се плашел. Докато говореше през тези ут-
рини, Били Бък отрязваше двадесет-тридесет сламки, дълги точно по се-
дем сантиметра, и ги затъкваше в корделата на шапката си. Така че ако
през деня му се приискаше да си почопли зъбите или просто да подъвче
нещо, трябваше само да посегне за някоя от тях.

Джоди внимателно слушаше, защото знаеше, както и цялата око-
лия, че Били Бък много разбира от коне. Конят на Били беше рошаво
индианско пони с глава като чук, но почти винаги печелеше първите
награди по изложбите на добитък. Били можеше да хване с ласо някой
млад бик, да омотае въжето около рога на седлото и да слезе от коня; а
конят сам се справяше с бика, както риболовец с хванатата риба – опъ-
ваше въжето, докато бикът паднеше или се предадеше.

Всяка сутрин, след като почистеше и вчешеше понито, Джоди сва-
ляше преградата на клетката и Гебилън се втурваше край него през обо-
ра и изскачаше в корала. Там се въртеше в галоп или подскачаше и до-
косваше земята с изпънати крака. Потръпваше с наострени уши, показ-
ваше бялото на очите си и се преструваше на уплашен. Най-после оти-
ваше до коритото на чешмата и потапяше до ноздри муцуната си във во-
дата. Джоди се гордееше, защото знаеше, че по това се преценяват коне-
те. Негодните коне едва докосват водата с устни, но животно с висок
дух навира целия си нос и уста във водата, като си оставя само възмож-
ност за дишане.

Тогава хлапакът Джоди заставаше да наблюдава понито и виждаше неща, които не бе забелязал у други коне: тънките плъзгащи се мускули на слабините и възлите по задницата, които се движеха като затварящ се юмрук. Джоди бе гледал коне през целия си живот, но никога досега не се бе вглеждал в тях. Сега забелязваше как движението на ушите придава изражение и дори отсенки от изражение на муцуната. Понито говореше с ушите си. Човек можеше да разбере точно какво е отношението на понито към всяко нещо по това, как насочва ушите си. Понякога бяха напрегнати и вирнати, а понякога отпуснати и увиснали. Когато биваше ядосано или уплашено, те се дръпваха назад, а когато биваше разтревожено, любопитно или доволно – щръкваша напред; точното им положение означаваше кое от тези чувства изпитва.

Били Бък удържа на думата си. Рано наесен започна обучението. Най-напред започнаха с оглавника и това беше най-мъчно, за щото беше началото. Джоди държеше морков, говореше му мило, даваше обещания и теглеше въжето. Щом усетеше дърпане, понито запъваше крака като муле. Но скоро се приучи. Джоди се разхождаше из цялото ранчо и го водеше след себе си. Постепенно започна да отпуска въжето, докато понито свикна да върви навсякъде след него и без въже.

След това започна обучението на дълъг повод. Тази работа беше по-бавна. Джоди стоеше в средата на един кръг и държеше дългото въже. Цъкаше с език и понито тръгваше по кръга, а дългото въже го задържаше. Цъкаше отново, за да накара понито да тича тръс и още веднъж – за галоп. Гебилън се носеше шумно наоколо и изпитваше огромно удоволствие. Тогава Джоди извикваше „охоу“ и понито спираше. Не след дълго Гебилън научи много добре всичко. Но в много отношения беше лошо пони. Хапеше Джоди за панталоните и го настъпваше по краката. От време на време свиваше уши и се мъчеше да ритне момчето. Всеки път, когато извършеше някоя от тези пакости, Гебилън се отдръпваше и като че тайно се подсмиваше.

Вечер пред огнището Били Бък плетеше въжето от конски косми. Джоди събираше в торба косми от опашката и сядаше да гледа как Били изработва бавно въжето. Той преплиташе няколко косъма, за да направи връв, после съединяваше две върви в канап, а след това заплиташе няколко канапа, за да направи въже. Готовата част от въжето Били слагаше на пода и го разточваше с крак, за да стане кръгло и кораво.

Работата с дългия повод бързо се усъвършенствуваше. Бащата на Джоди се поразтревожи, когато видя как понито спира и тръгва, тича тръс и галопира.

– Започва да прилича на цирково пони – оплака се той. – Не обичам цирковите коне. Тия номера отнемат достойнството на коня. Цирковият кон прилича донякъде на артист – няма достойнство и характер.

И добави:

– Мисля, че ще е добре по-скоро да го приучиш към седлото. Джоди се втурна към стаята с амунициите. От известно време яздеше седлото върху едно дървено магаре. Всеки път сменяше дължината на стремената и никога не можеше да ги нагласи точно. Понякога, покачен на дървеното магаре в стаята за амуниции, заобиколен от провесени хамути, нашийници и самари, Джоди напускаше пределите на помещението. Сложил пушката напреки на седлото, той виждаше как ливадите хвърчат край него и чуваше тропот на препускащи копита.

...Не беше лесна работа да се оседлае за първи път понито. Гебилън се сгърбваше, изправяше се на задните си крака и хвърляше седлото, преди да е затегнат коланът. Трябваше отново и отново да се слага седлото, докато накрая понито се примири. И самото затягане беше трудно. Ден след ден Джоди притягаше колана все повече, докато най-после понито изобщо престана да обръща внимание на седлото.

След това дойде ред на юздата. Били му обясни, че известно време, докато Гебилън свикне да има нещо в устата си, трябва да се използва сладко коренче.

– Разбира се, можем и насила да го научим на всичко, но тогава няма да стане добър кон. Винаги ще бъде малко подплашен.

Когато му сложиха за първи път юзда, понито мятеше глава и буташе железото с език, докато от ъглите на устата му потече кръв. Опита се да свали оглавника, като го търкаше в яслата. Въртеше уши, а от страх и раздразнение очите му се зачервиха. Джоди ликуваше, защото знаеше, че само долнопробните коне не се възмушават от обзидката.

При мисълта за първото си седане върху седлото Джоди трепваше. Понито сигурно щеше да го хвърли. В това нямаше нищо унижително. Унижение щеше да бъде, ако Джоди не станеше веднага и не се метнеше отново на седлото. Понякога сънуваше, че лежи в праха, плаче и не може да се реши отново да възседне понито. Срамът от съня траеше чак до пладне.

Гебилън растеше бързо. Беше загубил вече дългокракия си вид на жребче; гривата му порасна и стана по-черна. От непрестанното четкане и ресане козината му беше гладка и лъскава като оранжево-червен лак. За да не се напукат копитата му, Джоди ги подрязваше и мажеше с мазнина.

Въжето от конски косми беше почти привършено. Башата на Джоди му даде чифт стари шпори, подви страничните железца, скъси каишките и повдигна верижките, за да му ги пригоди. След това един ден Карл Тифлин каза:

– Понито расте по-бързо, отколкото си мислех. Предполагам, че докъм Празника на благодарността⁶ ще можеш да го яздиш. Мислиш ли, че ще изтраеш?

– Не знам – каза срамежливо Джоди. Денят на благодарността беше само след три седмици. Джоди се надяваше, че няма да вали, защото дъждът щеше да направи петна по червеното седло.

Гebilън вече познаваше и обичаше Джоди. Когато момчето минаваше през стърнището, понито цвилеше, а на пасището дотичваше веднага, щом господарят му свирнеше. Всеки път за него имаше по един морков.

Били Бък повтаряше постоянно наставленията си по езда:

– Слушай сега, щом го яхнеш, просто стисни колена и дръж ръце настрана от седлото, а пък ако те хвърли, не се плаши. И за най-добрия ездач все ще се намери кон да го хвърли. Качваш се отново, докато конят не се е възгордял от тая работа. Много скоро ще престане да те хвърля, пък и вече няма да може да те хвърли. Така става тая работа.

– Надявам се, че дотогава няма да вали – каза Джоди.

– Защо? Не искаш да те хвърли в калта ли?

Това бе една от причините, но най-важната бе безпокойството, че като рита, Гебилън може да се подхлъзне, да падне върху него и да му счупи крака. Виждал беше да се случва подобно нещо на други мъже, виждал ги беше как се гърчат на земята като смачкани бръмбари и се страхуваше.

Упражняваше се на дървеното магаре как да държи в лявата ръка юздите, а в дясната – шапката. Ако ръцете му бъдат заети по този начин, не ще може да се хване за седлото, когато почувствува, че пада. Не искаше и да помисли дори какво щеше да се случи, ако се хване за седлото. По всяка вероятност баща му и Били Бък никога вече нямаше да му проговорят, толкова щяха да се срамуват от него. Новината щеше да се разнесе и майка му също щеше да се срамува. А в училищния двор... ужасно беше да си го представи.

Започна да се качва на стремето, когато Гебилън биваше оседлан,

6. Денят на благодарността – американски празник за отдаване благодарност към бога, обикновено последният четвъртък на ноември. – Б. пр.

но не прехвърляше крак през гърба му. Забранено беше до Деня на благодарността.

Всеки следобед поставяше червеното седло върху понито и здраво го пристягаше. Понито свикваше вече да надува ненормално корема си по време на пристягането и да го свива, когато коланът биваше затегнат. Понякога Джоди го водеше в крайнината на храсталаците и го оставяше да пие от кръглото зелено корито, а понякога го водеше нагоре през стърнищата, до върха на хълма, откъдето се виждаше бялото градче Салинас, геометричните фигури на нивите в голямата долина и остриганиите от овцете дъбрави. Понякога се вмъкваше в храсталаците и стигаха до кръгли полянки, така добре обградени, че само небето и околните шубраци напомняха за другия живот. Гебилън обичаше тези пътешествия и показваше това, като държеше главата си високо изправена, а ноздрите му потръпваха от любопитство. На връщане от подобна експедиция и двамата миришеха на шубраците, през които се бяха промъквали.

Бавно се приближаваше Денят на благодарността, а зимата настъпваше бързо. Облаците се смъкнаха, по цял ден висяха над земята и докосваха върховете на хълмовете, а нощно време вятърът остро духаше. Дъбовите листа капеха всеки ден, докато покриха земята, но въпреки това дърветата останаха непроменени.

На Джоди му се искаше да не вали преди Деня на благодарността, но все пак вали. Кафявата земя потъмня и дърветата заблестяха. Отрязаните краища на стеблата почерняха от росата; копите сено, изложени на влага, посивяха, а мъхът, който през цялото лято бе сив като гущерите, се оцвети в ярко жълтеникавозелено. През седмицата, когато вали, Джоди държа понито в обора, на завет от влагата, с изключение на краткото време след училище, когато го извеждаше да се разходи и да пие вода от коритото в горния корал. Гебилън нито веднъж не се намокри.

Влажното време продължи и дори поникна нова тревичка. Джоди отиваше на училище с яке и къси гумени ботуши. Най-после една сутрин слънцето блесна. Докато работеше в обора, Джоди каза на Били Бък:

– Като отивам на училище, дали да оставя Гебилън в корала?

– За него ще е добре да поседи на слънце – увери го Били. – Никое животно не обича да стои дълго затворено. Ние с баща ти отиваме на хълма да очистим извора от листа. – Били кимна и започна да човърка зъбите си с една от своите сламчици.

– Само че... ако завали... – подметна Джоди.

– Днес май няма да вали. Изваля се. – Били запретна ръкави и

подръпна ластичите им. – Пък и да вали... какво, малко дъжд няма да навреди на коня.

– Добре, ама ако все пак завали, ще го прибереш, нали, Били? Страх ме е да не настине и да не мога да го яздя, когато дойде време.

– О, разбира се! Ако се върнем навреме, ще се погрижа за него. Но днес няма да вали.

И така, когато тръгна за училище, Джоди остави Гебилън в корала.

Били Бък рядко бъркаше. Той не можеше да сбърка. Но този ден сбърка с времето, защото малко след пладне облаците придойдоха над хълмовете и заваля като из ведро. Джоди чу как дъждът забарабани по покрива на училището. Помисли да поиска разрешение да отиде до клозета, а щом излезе навън, да изтича до къщи и да прибере понито. Щяха веднага да го накажат и в училище, и в къщи. Отказа се и се утеши с уверенията на Били, че дъждът не може да навреди на коня. Когато най-после часовете свършиха, Джоди забърза към къщи в дъжда и тъмнината. По насипите отстрани на шосето се стичаха вадички мътна вода. Дъждът се въртеше под напора на студения вятър, който духаше на пристъпи. Джоди подтичваше към къщи и шляпаше през песьчливата кал по пътя.

От върха на хълма видя Гебилън застанал умърлушен в корала. Червеникавата му козина беше потъмняла и набраздена от вадички. Понито стоеше с наведена глава, с гръб към дъжда и вятъра. Джоди пристигна тичешком, блъсна вратата на обора и поведе измокреното пони за хамута. Намери някакъв стар чувал и започна да отрива мократа козина, краката и глезените му. Гебилън търпеливо стоеше, но също като вятъра потрепваше на пристъпи.

Като избърса понито, доколкото можа, Джоди отиде в къщи, донесе в обора топла вода и натопи в нея ечемик. Гебилън не беше твърде гладен. Похапваше от топлата попара, но не беше много въодушевен от яденето и все още потреперваше от време на време. От влажния му гръб се вдигаше лека пара.

Когато Били Бък и Карл Тифлин се прибраха в къщи, беше вече мръкнало.

– Щом почна да вали, ние се подслонихме при Бен Херч, а дъждът не ни остави целия следобед – обясни Карл Тифлин. Джоди погледна Били Бък с упрек и Били се почувствува виновен.

– Ти каза, че няма да вали – обвини го Джоди. Били отклони поглед.

– Трудно е да се предскаже по това време на годината – каза той, но

извинението беше неубедително. Той нямаше право да греши и знаеше това.

– Понито е мокро, цялото е вир вода.

– Подсуши ли го?

– Разтърках го с чувал и му дадох попарен ечемик. Били кимна одобрително.

– Мислиш ли, че ще настине, Били?

– Малко дъжд на никого не е навредил – увери го Били. Бащата на Джоди се намеси в разговора и каза на момчето с поучителен тон:

– Конят не е галено кученце. – Карл Тифлин мразеше всичко слабо и болнаво, а безпомощността презираше ужасно.

Майката на Джоди сложи на масата поднос с пържоли, варени картофи и варена тиква: парата, която вдигаха, замъгли стаята. Седнаха да ядат. Карл Тифлин все още мърмореше за слабостта, която животни и хора придобиват от много галене.

Били Бък беше гузен, защото бе сбъркал.

– Покри ли го с одеяло? – попита той.

– Не. Не можах да намеря никакво одеяло. Сложих няколко чувала на гърба му.

– Тогава след като се наядем, ще слезем да го завием. – Били се почувствува по-добре. Когато бащата на Джоди отиде край огъня, а майка му започна да мие чиниите, Били намери един фенер и го запали. Двамата с Джоди прегазиха през калта до обора. Оборът беше тъмен, топъл и уютен. Конете още предъвкваха вечерното си сено. – Дръж фенера! – нареди Били. Опипа краката на понито и провери топлината на слабините му. Сложи буза до сивата му муцуна, след това повдигна клепачите му, за да погледне в очите, запретна устните му, за да види венците, и бръкна с пръст в ушите му.

– Не ми изглежда съвсем наред – каза Били. – Ще го разтрия.

Намери някакъв чувал, разтърка силно краката на понито, разтърка гърдите и врата му. Гебилън беше странно бездушен. Търпеливо понасяше разтриването. Накрая Били донесе от стаята за такъмйте едно старо памучно одеяло, хвърли го на гърба на понито и го завърза с канап през шията и гърдите.

– Ето утре заран няма да му има нищо – каза Били. Когато Джоди се прибра в къщи, майка му вдигна глава.

– Късно си лягаш – каза тя. Хвана брадичката му в твърдата си ръка, отмахна чорлавите коси от очите му и каза: – Не се тревожи за понито. Ще се оправи. Били не е по-лош от който да е конски лекар в

околията.

Джоди не знаеше, че тя бе разбрала мъката му. Отдръпна се полечка от нея, приклепна пред огнището и огънят напече корема му. Нагря се добре и отиде да си легне, но мъчно заспа. Събуди се, както му се стори, след много време. Стаята беше тъмна, но прозорецът сивееше като пред зазоряване. Стана, намери панталоните си и затърси крачолите; в това време часовникът в другата стая удари два часа. Джоди остави дрехите и се върна в кревата. Когато се събуди отново, беше вече съвсем светло. За първи път бе проспал звъна на желязото. Скочи, намъкна дрехите си и изхвъркна през вратата, като дозакопчаваше ризата. Майка му го изгледа за миг и продължи тихо да работи. Очите ѝ бяха топли и замислени. От време на време устата ѝ се усмихваше леко, но погледът ѝ изобщо не се промени.

Джоди изтича към обора. Насред пътя чу звука, от който се страхуваше – кухото, стържещо кашляне на кон. Тогава се понесе още по-бързо. В обора завари при понито Били Бък. Той разтриваше краката му с дебелите си силни ръце. Били вдигна глава и весело се усмихна.

– Малко е понастинало само – каза той. – За два-три дни ще го оправим.

Джоди погледна муцуната на понито. Очите му бяха полузатворени, а клепачите – надебелели, сухи. В ъглите на очите се бяха събрали гурели. Ушите на Гебилън висяха отпуснати встрани, главата му беше наведена. Джоди протегна ръка, но понито не се приближи към нея. То отново се закашля и цялото му тяло се сгърчи от напрежението. От ноздрите му течеше прозрачна струйка.

Джоди погледна отново Били.

– Много е болно, Били.

Казах вече, малко е понастинало само – настоя Били. – Иди да закусиш, а след това върви на училище. Аз ще се погрижа за него.

– Но може да се наложи да свършиш някоя друга работа. Може да го оставиш самичко.

– Няма, няма. Изобщо няма да се отделя от него. Утре е събота. Ти ще можеш да седиш цял ден при него. – Били пак се беше излъгал и пак се чувствуваше зле. Сега трябваше да излекува понито.

Джоди се изкачи към къщата и седна без желание на масата. Яйцата и сланината бяха студени и залоени, но той нищо не забеляза. Изяде обикновената си дажба. Дори не поиска позволение да не ходи на училище. Когато прибра чинията, майка му приглади косата му назад.

– Били ще се погрижи за понито – увери го тя.

В училище Джоди седя през целия ден безучастно. Не можа да отговори на нито един въпрос, нито да прочете нещо. Не можеше дори да разправи на някого, че понито е болно, да не би то да се разболее още повече. Когато най-после училището свърши, Джоди тръгна със свито сърце към къщи. Вървеше бавно и остави другите момчета да го задминат. Искаше му се все да върви и никога да не стига в ранчото.

Били беше в обора, както бе обещал, а понито беше по-зле. Сега очите му бяха почти затворени и дъхът му пискливо свиреше през запушения нос. Тази част от очите, която все още се виждаше, беше покрита с перде. Съмнително беше дали понито още вижда. От време на време то подсмърчаше, за да прочисти носа си, но с това само го запушваше още по-плътно. Джоди погледна унило козината на понито. Космите бяха сплътени, мръсни, загубили целия си предишен блясък. Били стоеше мълчаливо до клетката. На Джоди му беше противно да пита, но трябваше да знае.

– Били, ще... оздравее ли?

Били провря пръсти през оградата и опипа челюстта на понито.

– Пипни тук! – каза той и насочи пръстите на Джоди към една голяма буца под челюстта. – Когато стане по-голяма, ще я отворя и ще му стане по-добре.

Джоди отмести поглед, защото бе чувал за подобни буци.

– Какво му е?

Въпреки нежеланието си Били трябваше да отговори. Нямахше право да сгреша трети път.

– Сап – каза той кратко, – но ти не се тревожи. Ще го оправя. Виждал съм коне да оздравяват, дори когато са били по-зле от Гебилън. Сега ще му запаря муцуната. Можеш да помагаш.

– Добре – каза унило Джоди. Последва Били в склада за храни и го загледа как приготвя торбата за запарване. Тя беше дълга, платнена торба с връзки, които се завързваха зад ушите на коня. Били я напълни на една трета с трици и добави няколко шепи сух хмел. Върху сухата смес наля малко карболова киселина и терпентин.

– Ще го разбъркам, докато изтичаш в къщи за чайник вряла вода – каза Били.

Когато Джоди се върна с димящия чайник, Били завързваше връзките над главата на Гебилън и плътно притягаше торбата към носа му. След това през малка дупка отстрани на торбата наля вряла вода върху сместа. Понито се дръпна назад от облака пара, който се вдигна, но успокояващите изпарения проникнаха в носа и дробовете му и лютата

пара започна да прочиства дихателните пътища. То пое шумно въздух. Краката му трескаво потръпваха, а очите се затвориха от парливия облак. Били наля още вода и в продължение на петнадесет минути поддържаше парата. Накрая остави чайника на земята и свали торбата от носа на Гебилън. Понито изглеждаше по-добре. Дишаше свободно и очите му бяха по-широко отворени отпреди.

– Виж колко добре се почувствува – каза Били. – Сега пак ще го завием в одеялото. До сутринта може съвсем да се оправи.

– Тази нощ ще стоя при него – предложи Джоди.

– Не. Не бива. Аз ще си донеса одеялата и ще се настаня в сеното. А ти можеш утре да стоиш при него и да го напариш, ако стане нужда.

Когато тръгнаха към къщи за вечеря, нощта вече се спускаше. Джоди не забеляза дори, че някой друг бе нахранил кокошките и напълнил кафеза с дърва. Задмина къщата, отиде до хрусталаците и пийна вода от коритото. Изворната вода беше толкова студена, че устата му изтръпна и той потрепера. Небето над хълмовете беше все още светло. Джоди видя един ястреб да лети толкова високо, че слънцето освети гърдите му и ястребът светна като искра. Две гарги го прогонваха от небето и проблясваха, когато нападаха противника си. От запад отново прииждаха дъждовни облаци.

Докато семейството вечеряше, бащата на Джоди не проговори, но след като Били Бък взе одеялата си и отиде да спи в обора, Карл Тифлин стъкна огъня в огнището и започна да разправя. Разправи за дивия човек, който тичал гол през полето и имал опашка и уши като на кон, разправи за зайците котки от Моро-кожо⁷, които скачали по дърветата да ловят птици. Съживи прочутите братя Максвел, които намерили златна жила и така заличили всяка следа от нея, че никога не могли да я намерят отново.

Джоди седеше, подпрял брадичка в ръце; устните му нервно помръдваха и бащата разбра, че детето не слуша много внимателно.

– Не е ли смешно? – попита той. Джоди учтиво се усмихна и каза:

– Да, сър.

Баща му се ядоса и наскърби. Нищо повече не му разправи.

След някое време Джоди взе фенер и слезе към обора. Били Бък беше заспал в сеното, а понито изглеждаше много по-добре, само дето при дишане нещо хъркаше в гърдите му. Джоди постоя малко, като прокарваше пръсти по сплъстената червена козина, после взе фенера и се

7. Става дума за американска детска приказка. – Б. пр.

върна в къщи. Майка му влезе в стаята, когато Джоди беше вече в леглото.

– Имаш ли достатъчно завивки? Зима иде.

– Да, мамо.

– Почини си добре тази нощ. – Поколеба се дали да излезе, застана неуверено и каза: – Понито ще оздравее.

Джоди беше уморен. Скоро заспа и не се събуди до сутринта. Желязото зазвъня и Били Бък дойде от обора, преди Джоди да успее да излезе от къщи.

– Как е? – попита Джоди. Били винаги ядеше лакомо.

– Доста добре. Тази сутрин ще отворя буцата. Тогава ще му стане по-добре.

След закуска Били извади най-хубавия си нож с връх като игла; дълго време точи блестящото острие на малък камък. Постоянно опитваше върха и острието върху загрубялата става на палеца си, а накрая ги опита върху горната си устна.

На път за обора Джоди забеляза как израства младата трева и стърнището ден след ден все повече и повече се загубва сред новата зелена реколта от прораслящи. Беше студена слънчева утрин.

Щом видя понито, Джоди разбра, че е по-зле. Очите му бяха затворени и слепени от засъхнали гурели. Главата му беше увиснала толкова ниско, че муцуната почти опираше сламената постеля. При всяко вдишване се чуваше дълбок, търпелив стон.

Били повдигна клюмналата глава и резна бързо с ножа. Джоди видя как потече жълта гной. Държа главата, докато Били напои раната със слаб разтвор от карболова киселина.

– Сега ще се почувствува по-добре – успокои го Били. – Тази жълта отрова го е разболяла.

Джоди погледна недоверчиво Били Бък.

– Много е болно!

Били дълго мисли какво да каже. Почти беше готов да подхвърли някое безгрижно успокоение, но навреме се опомни.

– Да, много е болно – каза той най-после. – Виждал съм и по-болни да оздравяват. Ако не хване пневмония, ще го оправим. Стой при него. Ако му стане зле, може да ме повикаш.

След като Били си отиде, Джоди дълго стоя край понито и го гали зад ушите. Но то не поклащаше глава както по-рано, когато беше добре. Хъркането и дишането ставаха все по-глухи.

Дъбълтри Мът погледна в обора с предизвикателно развяваща се

опашка и Джоди толкова се разгневи от здравия му вид, че намери на пода твърда, черна буца пръст и внимателно се прицели. Дъбълтри Мът изквича и избяга да лекува наранената си лапа.

Малко по-късно Били Бък се върна и отново пригответи торбата за запарване. Джоди чакаше да види дали и този път на понито ще му олекне. Дишането се облекчи малко, но понито не повдигна глава.

Съботният ден не свършваше. Късно следобед Джоди отиде до къщи, донесе постелки и си нагласи постеля в сеното. Не поиска разрешение. От начина, по който майка му го поглеждаше, момчето знаеше, че тя ще му разреши да прави каквото си иска. През нощта остави да свети един фенер, окачен на жица над клетката. Били му беше казал да разтрива от време на време краката на понито.

Към девет часа излезе вятър и започна да вие около обора. На Джоди му се приспа въпреки всички грижи, които го бяха налегнали. Мушна се под одеялата и заспа, но в съня му звучаха стонове на понито. И пак насън чу някакъв трясък, който не престана, докато го събуди. Джоди скочи и погледна към клетката. Вратата на обора беше разтворена, а понито го нямаше.

Джоди грабна фенера, изтича навън сред бурята и видя как Гебилън се влачи изтощено и как изчезва в тъмнината с клюмнала глава, краката му се движеха едва – някак механично. Когато момчето изтича и го хвана за кичура над челото, понито се остави да го поведе и върне в обора. Стонове бяха по-силни, а от носа му се разнасяше остро свистене. Джоди не заспа вече. Свистенето при дишането ставаше все по-шумно и по-остро.

Когато призори влезе Били Бък, Джоди се зарадва. Били гледа дълго понито, като че не бе го виждал никога преди това. Попипа ушите и слабините му.

– Джоди – каза той, – трябва да направя нещо, което не бива да видиш. Я изтичай за малко до къщи.

Джоди сграбчи свирепо ръката му.

– Няма да го застреляш, нали? Били го потупа по ръката.

– Няма. Ще отворя малка дупка в гръкляна, та да може да диша. Носът му е запушен. Когато се оправи, ще му турим малко медно копче на дупката и през него ще диша.

Джоди не би могъл да се махне, дори да искаше. Беше ужасно да се види разрязването на червената кожа, но много по-страшно беше да знаеш, че я режат, и да не го видиш.

– Ще остана – каза той горчиво. – Сигурен ли си, че така трябва?

– Да, сигурен съм. Щом оставаш, може да държиш главата му. Само да не ти прилошее, чуваш ли?

Хубавият нож отново излезе наяве и отново го наточиха така грижливо, както и първия път. Джоди повдигна главата на понито и шията се изпъна, а Били я опипа нагоре-надолу, за да намери подходящо място. Джоди изхълца само веднъж, когато блестящият връх на ножа потъна в шията. Понито се дръпна слабо и не мръдна вече, само силно трепереше. Кръвта бавно потече по ножа, по ръката на Били и в ръкава на ризата му. Сигурната квадратна ръка изрязва кръгла дупка в плътта и дъхът избухна през нея, като пръсна кръв. С нахлуването на кислород понито доби неочаквана сила. То прилекна на задните си крака и се опита да се изправи, но Джоди задържа главата му наведена, докато Били избърса новата рана с карболов разтвор. Добре беше направено. Кръвта спря да тече, а въздухът издухваше със слабо гъргорене раната навън и я всмукваше навътре.

Дъждът, докаран от нощния вятър, започна да чука по покрива на обора. Желязото удари за закуска.

– Докато аз чакам, ти върви яж – каза Били. – Трябва да пазим дупката да не се запуши.

Джоди излезе бавно от обора. Беше много отчаян, за да разпрати на Били как вратата на обора се бе отворила и бе пропуснала понито навън. Джоди изскочи в сивата влажна утрин и зашляпа нагоре към къщата, като си доставяше странното удоволствие да цопа във всяка локва. Майка му го нахрани и преоблече в сухи дрехи. Не го разпитва. Навярно знаеше, че не може да отговаря на никакви въпроси. Но когато се готвеше да се върне в обора, тя му донесе тенджерата с димяща ярма. – Дай ми това – каза тя.

Джоди не взе тенджерата.

– Нищо не иска да яде – каза момчето и изтича навън. В обора Бил му показва как да закрепил топка памук на една пръчка и с нея да почиства отвора за дишане, щом се запуши от слуз.

Бащата на Джоди влезе в обора и застана до тях. След някое време се обърна към момчето:

– Няма ли да е по-добре да дойдеш с мен? Отивам зад хълма. Джоди поклати глава.

– По-добре е да се махнеш оттука – настоя баща му. Били се обърна ядосано към него.

– Остави го на мира. Понито е негово, нали?

Карл Тифлин излезе, без да продума. Честолюбieto му беше

жестоко наранено.

Цяла сутрин Джоди поддържаше раната отворена и въздухът преминаваше свободно. По пладне понито уморено легна настрана и изпъна муцуна напред. Били се върна.

– Ако стоиш при него през нощта, по-добре е да подремнеш сега – каза той.

Джоди излезе разсеяно от обора. Небето се бе изчистило и беше станало бледосиньо. Птиците кълвяха червеи, наизлезли от влажната земя.

Джоди отиде до крайнината на хресталаците и приседна върху ръба на зеленясалото корито. Погледна надолу към къщата, към бараката за спане и към тъмния кипарис. Мястото му беше познато, но странно изменено. Вече не беше самото то, а само рамка за онова, което става. Откъм изток задуха студен вятър, а това означаваше, че известно време няма да вали. В краката си Джоди видя как покарват стебълца на нови растения. По калта около извора имаше хиляди следи от пѣдпѣдъци.

Дѣбълтри Мѣт се изкачи смутено през зеленчуковата градина; Джоди си спомни как го бе замерил с буца прѣст, обви ръка около врата му и го целуна по широкия черен нос. Дѣбълтри Мѣт стоеше неподвижен, сякаш разбираше, че става нещо необикновено. Голямата му опашка важно тупаше по земята. Джоди откъсна от шията на Мѣт един надут кърлеж и го спуска между прѣстите си. Беше гадно. Изми ръцете си в студената изворна вода.

Като се изключи постоянното свистене на вятѣра, ранчото беше съвсем притихнало. Джоди знаеше, че майка му няма да се разсърди, ако не отиде да изяде обяда си. След някое време се върна бавно в обора. Мѣт се промѣкна в собствената си колибка и дълго тихичко скимтя.

Били Бѣк се изправи и взе да реже памучния тампон. Понито все още лежеше настрана и раната на гърлото му пулсираше. Когато видя колко суха и мъртва изглежда козината му, Джоди разбра най-после, че за понито няма никаква надежда. Виждал беше и преди мъртва козина на кучета и крави; това беше сигурен признак. Седна тежко на една греда и спусна преградата. Очите му дълго останаха приковани към мърдащата рана; накрая задряма и следобедѣт мина бѣрзо.

Малко преди да се стѣмни, майка му донесе дълбока чиния със задушено, остави я и си отиде. Джоди хапна малко, а когато се стѣмни, постави фенера на пода, до главата на понито, та да може да наблюдава раната и да я поддържа отворена. И отново задряма, докато го разбуди нощният хлад. Вятѣрѣт духаше свирепо и носеше със себе си студа на

севера. Джоди взе едно одеяло от постелята; в сеното и се зави с него. Дишането на Гебилън най-после се успокои; раната на шията му леко потрепваше. През обора с кръсък прелитаха кукумявки, тръгнаха на лов за мишки. Джоди сложи ръце под главата си и заспа. В съня си усети засилването на вятъра. Чуваше го как блъска по обора.

Когато се събуди, беше вече светло. Вратата на обора зееше. Понито го нямаше. Джоди скочи и се втурна навън сред утринната светлина.

Следите на понито се виждаха достатъчно ясно по скрежоподобната роса върху младата трева, уморени следи, удължени – копитата се бяха влачили. Отправяха се нагоре, по средата на хълма, към крайнината на храсталаците. Джоди хукна по следите. Слънцето бляскаше по остриите бели кварцови късове, които се подаваха тук-там. Докато Джоди вървеше по следите, някаква сянка пресече пътя му. Той погледна нагоре и видя орляк черни лешояди; бавно кръжащото ято все повече се снишаваше. Скоро злокобните птици изчезнаха зад билото. Тогава, подтикван от панически страх и ярост, Джоди започна да тича още по-бързо. В крайнината следите навлизаха в гъсталака и се виеха сред храстите.

Когато стигна билото, Джоди се задъха. Спря запъхтян. Кръвта бучеше в ушите му. Тогава видя онова, което търсеше. Долу, на една от полянките сред храсталаците, лежеше червеното пони. Джоди виждаше в далечината краката му да помръдват бавно, конвулсивно. А лешоядите стояха в кръг около него и чакаха така добре познатия им миг на смъртта.

Джоди подскочи и се втурна надолу по хълма. Влажната земя заглашаваше стъпките му, а храсталаците го закриваха. Когато стигна, всичко бе свършено. Първият лешояд бе кацнал върху главата на понито и от човката, която току-що бе вдигнал, капеше тъмна, очна течност. Джоди се хвърли в кръга като котка. Черното братство се надигна в облак, но едрият лешояд, кацнал върху главата на понито, закъсня. Докато се мъчеше да отлети, Джоди хвана края на крилото му и го дръпна. Птицата беше голяма почти колкото него. Свободното крило го удари по лицето със силата на тояга, но Джоди не го изпусна. Ноктите на лешояда се впиха в крака му, горните части на крилата го удряха от двете страни по главата. Заслепен, Джоди опипваше със свободната си ръка. Пръстите му намериха шията на борещата се птица. Червените очи го гледаха в лицето, спокойни, безстрашни и яростни; голата глава се въртеше ту на една, ту на друга страна. После човката се отвори и повърна струя гнойна течност. Джоди вдигна коляно и натисна едрата птица. С една ръка притискаше шията към земята, докато с другата намери парче

остър бял кварц. Първият удар разчупи човката отстрани и през закривените кожени ъгли на устата бликна черна кръв. Джоди понечи отново да удари, но не успя. Червените безстрашни очи все още гледаха право в него, безлични, храбри и далечни. Той удари пак и още веднъж, докато лешоядът умря, докато главата му се превърна в червена каша. Джоди все още удряше умрялата птица, когато Били Бък го издърпа и притисна до себе си, за да успокои треперещото му тяло.

Карл Тифлин изтри кръвта от лицето му с червена носна кърпа. Джоди се отпусна и затихна. Баща му подритна лешояда с върха на крака си.

– Джоди – обясни той, – лешоядът не е убил понито. Не знаеш ли?

– Знаем – каза уморено Джоди.

А Били Бък се разгневи. Той бе вдигнал Джоди на ръце и тръгваше да го отнесе в къщи. Но се обърна назад към Карл Тифлин:

– Знае, разбира се – каза гневно Били. – Божичко! Човече, не можеш ли да разбереш какво му е?

II. ГОЛЕМИТЕ ПЛАНИНИ

Сред жужащия пек на летния следобед малкото момче Джоди равнодушно се въртеше из ранчото и търсеше с какво да се захване. Ходил бе хлапакът вече до хамбара, замерял бе с камъни лястовичите гнезда под стряхата, докато всичките глинени къщички се бяха срутили и изсипали своите постели от слама и мръсна перушина. След това зареди в къщи капан за плъхове с примамка от парче бяло сирене и го постави там, където доброто старо куче Дъбълтри Мът щеше да навре нос и да се нарани. Джоди не вършеше това в пристъп на жестокост, а само защото се отегчаваше през дългия горещ следобед. Дъбълтри Мът навря глупавия си нос в капана, удари се изквича от болка и закуца нанякъде с окървавени ноздри. Където и да го болеше, Мът куцаше. Така бе свикнал. Навремето като малък Мът беше попаднал във вълчи капан и оттогава все куцаше дори когато му се караха.

Когато Мът изквича, майката на Джоди извика от къщата:

– Джоди! Стига си мъчил кучето, намери си някаква работа.

Джоди се почувствува негодник и затова замери Мът с камък. После взе от тераската прашката си и се запъти към хрусталаците за да се опита да убие някоя птичка. Биваше я прашката, беше купешки ластици, но макар че доста често бе стрелял с нея по птици, никога нищо не бе улучил. Той мина през зеленчуковата градина, като риташе с босите си палци в праха.

По пътя намери идеален камък за прашка, кръгъл, леко сплескан и достатъчно тежък, за да лети добре. Нагласи го в кожичката на оръжието си и продължи към хрусталаците. Очите му се присви ха, устата мърдаше от напрежение; за пръв път през този следобед, Джоди имаше някаква цел. В сянката на хрусталаците малките птички бяха много заети, ровеха из окапалите листа, подхвъркваша неспокойно на няколко крачки и отново започваха да ровят. Джоди, обтегна ластиците на прашката и предпазливо започна да се приближава. Един малък дрозд престана да рови, погледна го и се сви готов да литне. Джоди се примъкна по-наблизо, като придвижваше бавно крак след крак. Когато стигна на двадесет фута⁸, вдигна внимателно прашката и се прицели. Камъкът изфуча; дроздът хвъркна и се натъкна право на него. И малката птичка падна със строшена глава на земята. Джоди изтича и я вдигна.

8. Фут – мярка за дължина – 30,5 сантиметра. – Б. пр.

– Ха така, улучих те – каза той.

Мъртва, птичката изглеждаше много по-малка. Джоди усети някаква едва доловима подла болка в стомаха, затова извади джобното си ножче и отрязва главата на птичката. После я изтърбуши и отрязва крилата ѝ; накрая захвърли всички парчета в храсталака. Не го беше грижа нито за птичката, нито за живота ѝ, но знаеше какво щяха да кажат възрастните, ако го бяха видели да я убива; беше го срам от онова, което навярно биха помислили за него. Реши да забрави тази случка колкото може по-бързо и никога да не я споменава.

По това време на годината хълмовете бяха засушени и дивата трева беше като злато, но там, където чучурът на извора пълнеше тумбестото корито и където коритото преливаше, имаше ивица прекрасна зелена трева, висока, ароматна и влажна. Джоди пи от обраслото с мъх корито и изми със студената вода кръвта на птичката от ръцете си. След това легна по гръб в тревата и се загледа в кълбестите летни облаци. Като затвори едното си око и наруши перспективата, той ги смъкна надолу – би могъл да протегне ръка и да ги погали. Помогна на лекия вятър да ги тласка по небето; стори му се, че с негова помощ се движеха по-бързо. Той избута един тлъст бял облак чак до билото на планината и неумолимо го изтика оттатък, докато го загуби от погледа си. Джоди се зачуди какво ли виждаше облакът по това време. Седна, за да вижда по-добре големите планини, там където се струпваха на хоризонта, все по-тъмни, по-дивни, и завършваха в насечено било, възправено високо на запад. Странни, тайнствени планини; спомни си малкото, което знаеше за тях.

– Какво има от другата страна? – попита веднъж баща си.

– Предполагам, че има още планини. Защо?

– А зад тях?

– Пак планини. Защо?

– Пак планини без край ли?

– А, не. Накрая е океанът. Ами какво има в планините? Само пропасти, храсталаци и скали. Бил ли си някога там?

– Не.

– Ами някой друг бил ли е?

Все ще е бил някой, предполагам. Опасно е, защото има пропасти и какво ли не. Чел съм, че сред планините на окръга Монтери има повече неизследвани места, отколкото където и да е другаде в Съединените щати. – Баща му сякаш се гордееше, че е така.

– А накрая е океанът? Накрая е океанът.

– Ами – настоя момчето – помежду? Никой ли не знае какво има?

– О, предполагам, че някои хора знаят. Но там няма нищо! полезно. И водата е малко. Само скали, пропасти и трънаци. Защо?

– Добре би било да се отиде.

– За какво? Там няма нищо.

Джоди знаеше, че там имаше нещо, нещо наистина прекрасно, защото беше неизвестно, нещо потайно и мъгляво. В душата си чувствуваше, че е така.

– Знаеш ли какво има в големите планини? – попита той майка си.

Тя погледна него. а след това към зловещото било и каза:

– Само мечката ще броди, предполагам.

– Каква мечка?

– Онази, дето прехвърлила билото, за да види какво се намира отгатак.

Джоди разпита Били Бък, ратая в ранчото, дали в планините има загубени старинни градове, но Били мислеше като баща му.

– Малко вероятно е – каза Били. – Няма какво да се яде освен ако там живеят хора. които могат да ядат камъни.

Това бяха всички сведения, до които Джоди се добра, и планините му станаха скъпи и страшни. Често си мислеше за многото мили, където се редяха било след било, докато накрая се стига до морето. Когато сутрин върховете розовееха, те сякаш канеха при себе си; а когато вечер слънцето захождаше зад билото и планините ставаха виолетови като отчаянието, тогава Джоди се плашеше от тях; те бяха тогава толкова безлични и далечни, че самата им невъзмутимост представляваше заплаха.

Той обърна глава към източните планини, планини със стопанства из пазвите си и борове по билата. Там живееха хора и по склоновете им са се водили битки с мексиканци! Джоди върна за миг поглед към Големите планини и леко потръпна от контраста. Падината сред хълмовете на родното му ранчо под него беше слънчева и надеждна. Бялата къща блестеше, оборът беше кафяв и топъл. Червените крави по отсрещния хълм пасяха и бавно напредваха на север. Дори тъмният кипарис край спалната барака беше обикновен и надежден. Кокошките ровеха из праха по двора с бързи, валсиращи стъпки.

След това погледът на Джоди бе привлечен от някаква движеща се фигура. Един мъж превалияше бавно хълма по пътя от Салина и се отправяше към къщата. Джоди стана и също тръгна надолу към къщата, защото обичаше да гледа какво става, когато дойде някой. Момчето стигна до къщата, а мъжът едва бе преполовил пътя по хълма; беше тънък, със силно изпънати рамена. Джоди можа да познае, че е стар, само защото

петите му удряха по земята с резки движения. Когато наближи, Джоди видя, че е облечен в сини дочени панталони и дреха от същата материя. Носеше груби обувки и стара стетсонова шапка с равна периферия. На рамото му беше праметната пълна, издута на буци торба. Скоро той се дотърти толкова близо, че можеше да се види лицето му. А то беше тъмно като сушено говеждо месо. Върху тъмната кожа над устата се открояваха синкавобели мустаци, а косата, която се подаваше при врата, беше също бяла. Свита и опъната по черепа, кожата очертаваше костите, а не мускулите, от което носът и брадичката изглеждаха заострени и крехки. Очите бяха големи, дълбоки и тъмни, със силно опънати клепачи. Ирисът и зеницата бяха еднакво черни, а останалата част на окото беше кафява. По лицето нямаше никакви бръчки. Старият човек носеше синя дочена дреха, закопчана догоре с медни копчета, както се закопчават всички мъже, които не носят риза. От ръкавите се подаваха силни костеливи китки с костеливи възлести длани, корави като клони на праскова. Ноктите бяха плоски, тъпи и лъскави.

Старецът се приближи към портата и когато се изправи пред Джоди, смъкна торбата от рамото си. Устните му трепнаха леко, а гласът му беше мек, безличен.

– Тука ли живееш?

Джоди се почувствува неудобно. Обърна се, погледна към къщата, обърна се обратно и погледна към обора, където бяха баща му и Били Бък.

– Да – каза той, когато и от двете посоки не дойде никаква помощ.

– Върнах се – каза старецът. – Аз съм Гитано и се върнах. Джоди не можеше да се нагърби с такава отговорност. Обърна се рязко и изтича в къщи за помощ, а мрежестата врата се блъсна зад гърба му. Майка му беше в кухнята, чистеше с фиба запушените дупки на гевгира и хапеше съсредоточено долната си устна.

– Един старец – извика възбудено Джоди. – Един стар туземец, казва, че се е върнал.

Майка му остави гевгира и затъкна фибата зад полицата на умивалника.

– Сега пък какво има? – попита тя търпеливо.

– Навън е дошъл един старец. Хайде излез де.

Е, и какво иска? – Тя развърза престилката и оправи с пръсти косата си.

Не знам. Дойде пеша.

Майка му оправи роклята си и излезе, а Джоди я последва. Гино не

бе мръднал.

– Какво има? – попита мисис Тифлин.

Гитано свали старата черна шапка и я задържа с две ръце пред себе си. Повтори:

– Аз съм Гитано и се върнах.

– Върнал си се? Къде си се върнал?

Цялото изпънато тяло на Гитано се наклони леко напред. Дясната му ръка обгърна хълмовете, ливадите по склоновете, планините и се улови пак за шапката.

– Върнах се в ранчото. Тука съм роден, баща ми също.

– Тука? – попита тя. – Та това място не е толкова старо.

– Не, ей там – каза той, като посочи към западното било. – Ей там, в една къща отвъд, вече я няма.

Накрая тя разбра.

– В старата глинена къща, дето е почти измита от дъжда, така ли?

– Да, сеньора. Когато построиха ранчото, престанаха да я варосват и дъждовете я размиха.

Майката на Джоди помълча и през главата ѝ минаха странни, носталгични мисли, но тя бързо ги отпъди.

– И какво търсиш сега тук, Гитано?

– Ще остана тука – каза тихо той, – докато умра.

– Но ние нямаме нужда от нови хора.

– Не мога вече да работя тежка работа сеньора. Мога да издоя някоя крава, да нахраня кокошките, да насека малко дърва, не мога повече. Ще остана тука. – Той посочи торбата на земята. Това са нещата ми.

Тя се обърна към Джоди.

– Изтичай до обора и извикай баща си.

Той хукна и се завърна, последван от Карл Тифлин и Били. Старецът продължаваше да стои както по-рано, но вече отпочиваше. Цялото му тяло се бе отпуснало в дълбок покой.

– Какво има? – попита Карл Тифлин. – За какво се е развълнувал толкова Джоди?

Мисис Тифлин посочи стареца.

– Исква да остане тука. Исква да върши по малко работа и живее тука.

– Не можем да го вземем. Нямаме нужда от повече хора. Много е стар. Били върши всичко, от което имаме нужда.

Те разговаряха за него, сякаш той изобщо не съществуваше, И изведнъж се поколебаха, погледнаха към Гитано и се смутиха. Той се

поизкашля.

– Много съм стар за работа. Връщам се, където съм се родил.

– Не си се родил тука – каза Карл остро.

– Не, в глинената къща зад хълма. Преди да дойдете, всичко беше в едно ранчо.

– В сринатата къща от глина ли?

– Да. И баща ми е роден там. Сега ще остана в ранчото.

– Казвам ти, че няма да останеш – каза Карл ядосано. – Не ми трябва старци. Ранчото не е голямо. Не мога да си позволя да храня някакъв старец и да му плащам сметките по лекари. Сигурно имаш роднини и приятели. Върви при тях. Да идваш при непознати хора е все едно да просиш.

– Роден съм тука – каза търпеливо и непоколебимо Гитано. Карл Тифлин не обичаше да бъде жесток, но чувствуваше, че му се налага.

– Можеш да ядеш с нас тази вечер – каза той. – Можеш да спиш в малката стаичка на старата спална барака. Ще ти дадем да закусиш утре сутринта, а след това ще трябва да си вървиш. Върви при приятелите си. Недей идва да умираш при непознати.

Гитано нахлупи черната си шапка и се наведе за торбата.

– Това са нещата ми – каза той. Карл се обърна.

– Хайде, Били, ще довършим работата в обора. Джоди, покажи му стаичката в спалната барака.

Двамата с Били се върнаха в обора. Мисис Тифлин влезе в къщата, като каза през рамо:

– Ще дам няколко одеяла.

Гитано погледна въпросително Джоди.

– Ще ви покажа къде е – каза Джоди.

В малката стаичка на бараката за спане имаше нар със сламеник, тенекиен фенер върху кафез от ябълки и един люлеещ се стол! без облегало. Гитано положи внимателно торбата си на земята и седна на нара. Джоди стоеше срамежливо сред стаята и не му се тръгваше. Накрая запита:

– От Големите планини ли идете? Гитано бавно поклати глава.

– Не, работех в долината Салинас. Следобедните мисли не даваха на Джоди да си тръгне.

– Ходили ли сте някога из Големите планини?

Старите тъмни очи се втренчиха и блясъкът им потъна навътре, към годините, които живееха в главата на Гитано.

– Ходил съм веднъж... когато бях малък. Ходих с баща си.

– Чак там, сред самите планини ли?

– Да.

– Какво имаше там? – извика Джоди. – Видяхте ли къщи или хора?

– Не.

– Е, а какво имаше?

Погледът на Гитано продължаваше да е съсредоточен. От напрежение между веждите му се появи лека бръчка.

– Какво видяхте там? – попита повторно Джоди.

– Не знам – каза Гитано. – Не помня.

– От възбуда Джоди бе загубил срамежливостта си.

– Нищо ли не си спомняте?

Устата на Гитано се отвори, за да произнесе някаква дума, и остана зинала, докато мозъкът му търсеше думата.

– Мисля, че беше спокойно... мисля, че беше много приятно. Погледът на Гитано като че беше открил нещо сред изминалите години, защото се смекчи и някаква лека усмивка се мярна и изчезна в очите му.

– Не сте ли ходили после пак из планините? – настоя Джоди.

– Не.

– Никога ли не поискахте да отидете отново?

Но сега вече лицето на Гитано придоби нетърпелив израз.

– Не – рече той с тон, който показва на Джоди, че вече не иска да говори за това. Момчето бе изпаднало в странно очарование. Не искаше да се отдели от Гитано. Срамежливостта му се възвърна.

– Бихте ли искали да дойдете до обора и да видите животните? – попита Джоди.

Гитано стана, сложи си шапката и се приготви да го последва.

Вечерта бе почти настъпила. Застанаха близо до коритото за вода, а конете слизаха от хълмовете на вечерен водопой. Гитано облегна големите си възлести ръце върху най-горната греда на оградата. Пет коня дойдоха и пиха, след това се повъртяха наоколо, откъсваха по някое стръкче от земята или търкаха хълбоци в излъсканите дървета на оградата. Отдавна вече бяха се напили, когато на билото на хълма се появи един стар кон и с мъка тръгна надолу. Зъбите му бяха дълги, пожълтели. Копитата – плоски и заострени като лопати, а ребрата и тазовите кости едва не пробиваха кожата му. Конят доуцука до коритото и пи, като смучеше шумно.

– Това е старият Истър – обясни Джоди. – Това е първият кон, който баща ми е имал. На тридесет години е. – Момчето погледна в старите очи на Гитано за някакъв отговор.

– За нищо не го бива вече – каза Гитано. Бащата на Джоди и Били Бък излязоха от хамбара и се приближиха. – Твърде стар е за работа – додаде Гитано. – Само яде и скоро ще умре.

Карл Тифлин долови последните думи. Ненавиждаше жестокостта си спрямо стария Гитано и затова отново стана жесток.

Срамота е да не се застреля Истър – каза той. – Бихме му спестили много болки и ревматизма. – Погледна тайно Гитано Да види дали не е схванал намека, но големите костеливи ръце не мръднаха и тъмните очи не се отвърнаха от коня. – Старите същества трябва да бъдат избавяни от нещастieto си – продължи бащата на Джоди. – Един изстрел, трясък, силна болка в главата може би – и всичко е свършено. По-добро е от схващането и болните зъби.

Били Бък се намеси.

– И те имат право на почивка, след като са работили цял живот. Може би им е приятно просто да се разхождат.

Карл се вгледа в мършавия кон.

– Сега не можете да си представите как изглеждаше Истър навремето – каза той тихо. – Висока шия, широки гърди, прекрасно тяло. Можеше да прескочи ограда от пет греди, без да се засилва. Когато бях на петнадесет години, с него спечелих едно надбягване. Винаги можех да му взема двеста долара. Не можете да си представите какъв хубавец беше. – Карл спря, защото ненавиждаше мекушавостта. – Но сега трябва да бъде застрелян – каза той.

– Има право на почивка – настоя Били Бък.

Смешна мисъл мина през ума на бащата на Джоди. Той се обърна към Гитано:

– Ако по хълма растеше шунка с яйца, шях да те пусна и тебе да пасеш – каза той. – Но не мога да си позволя да те паса в кухнята си.

Той продължаваше да се смее, когато тръгнаха с Били Бък към къщи.

– За всички ни щеше да е добре, ако по хълма растеше шунка с яйца.

Джоди знаеше, че баща му търси болното място на Гитано. с него често бе правил така. Баща му знаеше много добре къде точно някоя дума може да го нарани.

– Приказва си само – каза Джоди. – Няма намерение да застреля Истър. Обича го. Това е първият кон, който е имал.

Докато стояха там, слънцето потъна зад високите планини ранчото притихна. Откакто настъпи вечерта, Гитано като че ли о почувствува

повече у дома си. Издаде някакъв странен остър звук; и протегна едната си ръка над оградата. Старият Истър дойде вдървено при него и Гитано разтърка изгънелия врат под гривата му.

– Харесва ли ви? – попита тихо Джоди.

– Да... само че за нищо не го бива. Край къщата зазвъня триъгълното желязо.

– Викат ни на вечеря – каза Джоди. – Хайде на вечеря. Когато тръгнаха към къщата, Джоди отново забеляза, че тялото на Гитано е изправено като на младеж. Само по резкостта на движенията му и по влаченето на петите можеше да се познае, че е стар.

Пуйките подхвъркваха тежко към най-долните клони на кипари са край бараката. Една тлъста, загладена котка прекоси пътя; устата си носеше толкова голям плъх, че опашката му се влачеше по земята. Пъдпъдците по хълма все още тръбяха ясения сигнал за водопой.

Джоди и Гитано се приближиха към задния вход, а мисис Тифлин погледна към тях през замрежената врата.

– Хайде побързай, Джоди. Ела да вечеряш, Гитано...

Карл и Били Бък бяха започнали да ядат на дългата маса, покрита с мушам. Джоди седна на стола си, без да го помести, но Гитано остана прав, като държеше шапката си в ръка, докато Карл вдигна поглед и каза:

– Сядай, сядай. Би могъл да си напълниш стомаха, преди да продължиш.

Карл се страхуваше да не се отпусне и да позволи на стареца да остане; затова продължи да си напомня, че подобно нещо е невъзможно.

Гитано сложи шапката си на пода и скромно приседна. Не посегна към храната. Трябваше Карл да му подаде.

– Ето, нахрани се добре.

Гитано ядеше много бавно, режеше месото на парченца и правеше в чинията си топчета от картофеното пюре.

Създалото се положение продължаваше да безпокои Карл Тифлин.

– Нямах ли роднини по тия места? – попита той. Гитано отговори с известна гордост:

– Зет ми е в Монтери. Имам и братовчеди там.

– Е, тогава можеш да отидеш при тях.

– Роден съм тук – каза Гитано с лек упрек.

Майката на Джоди влезе откъм кухнята с голяма купа пудинг⁹ от

9. Пудинг – вид сладкиш. – Б. пр.

тапиока¹⁰.

Карл ѝ подхвърли:

– Разправих ли ти какво му казах? Казах, че ако по хълма растеше шунка с яйца, бих го пуснал да пасе като стария Истър.

Гитано гледаше втренчено и невъзмутимо в чинията си.

– Много неприятно е, че не може да остане – каза мисис Тифлин.

– Хайде, недей започва – каза троснато Карл.

Когато свършиха вечерята, Карл, Били Бък и Джоди отидоха да поседят в гостната, а Гитано, без да промълви дума за сбогуване или благодарност, прекоси кухнята и излезе през задната врата. Джоди седеше и тайно наблюдаваше баща си. Знаеше колко зле се чувствава.

– Тези места са пълни със стари туземци – каза Карл на Били Бък.

– Прекрасни хора са – защити ги Били. – Могат да работят До много по-дълбока старост, отколкото белите. Навремето видях един на сто и пет години и все още можеше да язди кон. Не можеш намери някой бял на годините на Гитано да ти извърви пеша двадесет-тридесет мили.

– О, здрави са, вярно е – съгласи се Карл. – Да не би и ти да го подкрепяш? Слушай, Били – обясни той, – едва смогвам да опазя ранчото от лакомията на италианската банка и без да се хващам да храня още някого. Знаеш, че е така, Били.

– Знам, разбира се – каза Били. – Друго щеше да бъде, ако ти беше богат.

– Така е, пък и не е като да няма роднини, при които да отиде. Има зет и братовчеди в самия Монтери. Защо да се тревожа и за него?

Джоди стоеше кротко, слушаше и му се струваше, че чува благия глас на Гитано с неговото недопускащо възражение: „Но аз съм роден тук.“ Гитано беше загадъчен като планините. Те се разстилаха докъдето поглед стига, а зад последната, опряна в небето верига се простираше огромна непозната страна. И Гитано беше старец, докато човек не го погледнеше в мътните тъмни очи. Но зад тях се криеше нещо неизвестно. Гитано никога не говореше толкова, та да може да се разбере какво се крие в него, в дълбочината на погледа му. Джоди почувствува, че нещо неотразимо го влече към бараката за спане. Докато баща му продължаваше разговора, той се плъзна от стола ѝ излезе тихо, незабелязано през вратата.

10. Тапиока – зърнесто вещество, получено при нагриване на нишесте от корените на растението касава. – Б. пр.

Нощта беше тъмна и далечните шумове долитаха съвсем ясно. От пътя зад хълма се чуваха хлопатарите на някакво стадо. Джоди мина опипом през тъмния двор. От прозореца на стаичката в спалната барака се процеждаше светлина. Понеже нощта беше тайнствена, той тихо се доближи до прозореца и надникна. Гитано седеше на люлеещия се стол с гръб към прозореца. Полуляваше дясната си ръка. Джоди бутна вратата и влезе. Гитано подскочи, хвана парче еленова кожа и се опита да покрие нещо в скута си, но кожата отхвъркна. Джоди застана слисан от предмета в ръката на Гитано – тънка, прекрасна рапира със златна дръжка и ефес. Острието приличаше на тънък лъч здрачна светлина. Ефесът беше надупчен и сложно гравиран.

– Какво е това? – попита Джоди.

Гитано само го погледна обидено, взе падналата еленова кожа и решително зави в нея красивото острие. Джоди протегна ръка.

– Не може ли да я видя?

Погледът на Гитано пламна сърдито и той поклати глава.

– Откъде сте я взели? Откъде е?

Сега Гитано го гледаше умислено, като че се колебаеше дали да отговори.

От баща ми е. – А той откъде я е взел? Гитано погледна вързопа от еленова кожа в ръката си.

Не знам.

– Не ви ли е казвал някога?

– Не.

– За какво ви служи?

Гитано го погледна някак изненадано.

– За нищо. Пазя си я.

– Не може ли още един път да я видя?

Старецът отви бавно блестящото острие и позволи на светлината да се плъзне за миг по него. След това отново го зави.

– Върви си сега. Искам да си легна.

Той загаси лампата, още преди Джоди да беше затворил вратата.

Когато се връщаше към къщи, Джоди разбра много по-ясно, отколкото бе разбирал каквото и да е досега, че не бива никому да разправя за рапирата. Би било ужасно да разправи за нея на когото и да било, защото по този начин щеше да срути някаква крехка постройка от истина. Това беше истина, която можеше да бъде разбита чрез споделяне.

По пътя през тъмния двор Джоди се размина с Били Бък.

– Чудеха се къде си – каза Били.

Джоди се вмъкна във всекидневната и баща му се обърна към него.

– Къде беше?

– Отидох да видя дали се е хванал някой плъх в новия капан.

– Време е да си лягаш – каза баща му.

На сутринта Джоди беше пръв на масата за закуска. След това дойде баща му, а накрая Били Бък. Мисис Тифлин надзърна от кухнята.

– Къде е старецът, Били? – попита тя.

– Предполагам, че е излязъл да се разходи – отвърна Били. Погледнах в стаята му, но го нямаше.

– Може би е тръгнал рано-рано за Монтери – каза Карл. Пътят е доста дълъг.

– Не е – обясни Били. – Торбата му е в малката стая. След закуска Джоди отиде до бараката. Сред слънчевата светлина се стрелкаха мухи. Тази сутрин ранчото изглеждаше необикновено тихо. Щом разбра със сигурност, че никой не го гледа, Джоди влезе в стаичката и надзърна в торбата на Гитано. В нея имаше един чифт памучно бельо, едни дочени панталони и три чифта износени чорапи. В торбата нямаше нищо друго. Джоди се почувствува безкрайно самотен. Тръгна бавно към къщата. Баща му стоеше на прага и говореше с мисис Тифлин.

– Предполагам, че старият Истър най-после е умрял – каза той – Не го видях да слиза с другите коне на водопой.

Късно сутринта Джес Тейлър от планинското ранчо пристигна долу на кон.

– Нали не си продавал старата сива кранта, а Карл?

– Не, разбира се, че не, защо?

– Днес бях излязъл рано сутринта и видях нещо странно. Видях един старец, яхнал стар кон, без седло, само с връв за юзда. Не вървяха по пътя. Пресичаха направо през хресталаците. Мисля, че старият държеше пушка. Във всеки случай видях, че нещо блести в ръката му.

– Това е старият Гитано – каза Карл Тифлин. – Чакай да видя дали не липсва някоя от пушките ми. – Той влезе за малко в къщи. – Не, тука са си. Накъде отиваше, Джес?

– Та тъкмо това е странното. Отиваше право към планините. Карл се изсмя.

– Колкото и да са стари, не престават да крадат – каза той. – Предполагам, че просто е откраднал Истър.

– Искаш ли да тръгнем след него, Карл?

– Не, по дяволите, просто ме отърва от погребването. Чудно ми е откъде е взел пушка. Интересно какво ли ще търси там горе.

Джоди тръгна през зеленчуковата градина към крайнината на храсталаците. Вглеждаше се изпитателно във възправящите се планини – те се точеха верига след верига, а накрая беше океанът. За миг Джоди помисли, че вижда някакво червено петно да пълзи по най-отдалечената верига. Замисли се за рапирата и за Гитано. Замисли се и за Големите планини. Облърна го някакъв странен стремеж, толкова силен, че му се прииска да го изплаче. Легна в зелената трева близо до тумбестото корито край храсталаците. Дълго лежа там, кръстосал ръце върху очите си, изпълнен с безпричинна тъга.

III. ОБЕЩАНИЕТО

През един летен следобед малкото момче Джоди вървеше войнствено към родното си ранчо по пътя, заграден и от двете страни с храсталаци. Тласкаше с коляно златистата тенекиена кутия от мас, в която носеше обяда си в училище, и по този начин сполучливо я превръщаше в тъпан; а езикът му, подскачащ отсечено между зъбите, заместваше барабанчетата и понякога дори фанфарите. Малко по-рано другите членове на отряда, който така стегнато бе тръгнал от училище, бяха свили по различните малки каньони¹¹ и поели меките пътища към собствените си домове. Сега Джоди маршируваше привидно сам, вдигаше високо колена и удряше крак; зад него обаче вървеше цяла призрачна армия с големи знамена и саби, мълчалива, но смъртоносна.

Следобедът беше обагрен със зеленина и златото на пролетта. Под разперените дъбови клони растяха бледи високи растения, а тревата по хълмовете беше гладка и гъста. Храсталациите блестяха в нови сребристи листа, дъбовете бяха наметнали златистозелени мантии. Над хълмовете се носеше такъв аромат на зелено, че конете из равните пасища се втурваха в луд галоп и след това спираха в почуда; агнетата и дори стари овци подскачаха ненадейно във въздуха, падаха на четирите си крака и продължаваха да пасат; младите, несръчни телета блъскаха главите си една о друга, отдръпваха се и пак се блъскаха.

Когато водената от Джоди мълчалива сива армия преминаваше край тях, животните преставаха да пасат и играят и се заглеждаха в нея.

Внезапно Джоди спря. Сивата армия се закова на място – озадачена и неспокойна. Джоди клекна. За миг дългите разтревожени редици на армията се застояха, а след това с лека тъжна въздишка се понесоха като неуловима сива мъгла и изчезнаха. Джоди бе видял под мърдащата пръст на пътя трънливата корона на един бодлив гущер. Безпощадната му ръка се протегна, хвана бодливия ореол и здраво го задържа въпреки усилията на упоритото животинче. После обърна гущера с бледозлатистото коремче нагоре. Започна да гали нежно с пръст гущката и гърдите му, докато гущерчето се отпусна, затвори очи, изтегна се уморено и заспа.

Джоди отвори кутията за закуска и пусна в нея първия си улов. Продължи нататък с леко прегъващи се колена и свити рамена; босите

11. Каньон – дълбок прулум. – Б. пр.

му крака пристъпваха внимателно и безшумно. В лявата си ръка държеше дълга сива пушка. Храсталаците край пътя се раздвижиха от нахлуването на ново, неочаквано население – сиви! тигри и сиви мечки. Ловът беше много добър, защото докато стигна на кръстопътя при закованата на кол пощенска кутия, той беше Г уловил още два бодливи гущера, четири тревни гущерчета, едно синьо змийче, шестнадесет жълтокрили скакалеца, а изпод един камък – кафяв, влажен трион. Цялата сбирка се блъскаше по тенекето на кутията за закуска.

На кръстопътя пушката се изпари, а тигрите и мечките по склоновете на хълма се стопиха. Дори измъчените мокри същества в кутията за закуска престанаха да съществуват, защото малкото червено знаменце от метал на пощенската кутия стърчеше нагоре, което значеше, че вътре има някаква пощенска пратка. Джоди остави своята кутия на земята и отвори пощенската. Имаше един каталог от „Монгомери уард“¹² и един брой „Салинас уикли джърнъл“¹³. Той затръшна вратичката, взе кутията за закуска, преваля с подтичане билото на хълма и се спусна в долинката на ранчото. Изтича край обора, край разтурената копа сено, край бараката и кипариса. Втурна се през предната мрежеста врата в къщи и извика:

– Мамо, мамо, дошъл е каталог.

Мисис Тифлин беше в кухнята и сипваше с лъжица пресечено мляко в една памучна цедилка. Тя заряза работата и изплакна ръце на чешмата.

– Ела в кухнята, Джоди. Тука съм.

Той се втурна в кухнята и шумно хвърли кутията си на умивалника.

– Ето го. Може ли да го отворя, мамо?

Мисис Тифлин взе отново лъжицата и пак се захвана с изварата.

– Да не го загубиш, Джоди. Баща ти ще иска да го види. – Тя обра докрай млякото с лъжицата и го изсипа в цедилката. – О, Джоди, баща ти искаше да те види, преди да почнеш работа. – Тя отпъди една муха, която летеше над цедилката за извара.

Джоди затвори разтревожено каталога.

– Какво, мамо?

– Защо никога не си отваряш ушите? Казах, че баща ти иска да те види.

Момчето постави внимателно каталога на полицата до умивалника.

12. „Монгомери уард“ – името на голям универсален магазин. – Б. пр.

13. „Салинас уикли джърнъл“ – седмичник на град Салинас. – Б. пр.

– Ти дали... да не съм направил нещо?

– Все си гузен. Какво си направил? – засмя се мисис Тифлин.

– Нищо, мамо – каза неуверено Джоди. Но не можеше добре да си спомни, пък и никой не знаеше предварително какво може да се сметне за престъпление.

Майка му закачи пълната цедилка на един гвоздей, откъдето тя можеше да се оцежда в умивалника.

– Каза само, че иска да те види, когато се върнеш в къщи. Някъде към обора е.

Джоди се обърна и излезе от задната врата. Когато чу майка си да отваря кутията и да се задъхва от гняв, той си спомни поразително ясно съдържанието ѝ и затича към обора, като съзнателно не се вслушваше в гневния глас, който го викаше откъм къщата.

Карл Тифлин и Били Бък, ратаят, се бяха облегли върху оградата на долното пасище. И двамата мъже бяха стъпили с единия крак на най-ниската греда и се облягаха с лакти на най-горната. Бавно и безцелно разговаряха. В пасището половин дузина коне пощипваха със задоволство сладката трева. Кобилата Нели бе опряла гръб на портата и чешеше задницата си в здравия кол.

Джоди неспокойно се примъкна по-наблизо. Влачеше крака, да създаде впечатление на невинност и безгрижие. Когато стигна до двамата мъже, и той сложи крак на най-долната греда от оградата, облегна лакти на втората и също като тях се загледа към пасището. Двамата мъже го погледнаха.

– Исках да те видя – каза Карл със строгия тон, определен само за деца и животни.

– Да, сър – каза виновно Джоди.

– Били ми каза, че си се грижил добре за понито, преди да умре.

Във въздуха не миришеше на наказание. Джоди стана по-смел.

– Да, сър, грижех се.

– Били ми каза, че се отнасяш добре и търпеливо с конете. Джоди изпита внезапно, топло чувство на приятелство към ратая.

– Много добре беше обучил понито – вмъкна Били. След това Карл Тифлин стигна постепенно до най-същественото.

– Би ли работил, за да получиш друг кон? Джоди потръпна.

– Да, сър.

– Добре, слушай тогава. Били казва, че за да станеш добър познавач на коне, най-добре ще е да отгледаш едно жребче.

– Няма друг начин – прекъсна го Били.

– Слушай сега, Джоди – продължи Карл. – Джес Тейлър от планинското ранчо има един красив жребец, но тая работа ще струва пет долара. Ще дам парите, само че ще трябва да ги отработиш през лятото. Ще го сториш ли?

Джоди почувствува, че сърцето му се свива.

– Да, сър – каза тихичко той.

– И няма да се оплакваш? Няма да забравяш, когато ти кажат да свършиш нещо?

– Няма, сър.

– Добре тогава. Утре сутрин закарваш Нели в планинското ранчо да я заплодиш. Ще трябва и да се грижиш за нея, докато роди жребчето.

– Ще се грижа, сър.

– А сега се залавяй с кокошките и дървата.

Джоди се измъкна. Когато минаваше зад Били Бък, едва не протегна ръка да докосне краката в дочените панталони. Рамената му се поклашаха леко от възмъжаване и важност.

Залови се за работа с безпримерна вглъбеност. Тази вечер не изсипа закуп храната на кокошките, та да се боричкат и качват една връз друга, докато стигнат до нея. Не, разпръсна зърната толкова надалеч, че кокошките дори не успяха да намерят някои от тях. А в къщи, след като изслуша негодуванието на майка си по адрес на момчетата, които пълнят кутиите си с лепкави, почти задушили се влечуги и бръмбари, Джоди обеща никога вече да не прави така. И наистина той чувствуваше, че всички подобни глупости са вече минало. Беше твърде голям, за да слага бодливи гущери в кутията си. Донесе толкова много дърва и издигна такава купчина, че когато минаваше край нея, майка му се боеше да не предизвика лавина от дъбови цепеници. След като привърши и събра яйцата, останали неоткрити в течение на седмици, Джоди мина край кипариса, край бараката и пое към пасището. Една брадавична жаба, която го изгледа изпод коритото за водопой, не можа никак да го развълнува.

Карл Тифлин и Били Бък не се виждаха, но по металическия звън от другата страна на обора Джоди разбра, че Били Бък започва да дои някоя крава.

Другите коне пасяха към горния край на пасището, но Нели продължаваше нервно да се търка о стълба на портата. Джоди се приближи бавно, като й говореше:

– Е-ее, момиченце, еее, Нели.

Ушите на кобилата се дръпнаха капризно назад, а бърните оголиха жълтите й зъби. Тя завъртя глава; погледът ѝ беше мътен, налудничав.

Джоди се покачи на оградата, яхна я и бащински се загледа в кобилата.

Докато седеше там, нощта наближи. Наоколо прехвъркваха с резки завои прилепи и козодои. Били Бък отиваше към къщата с пълна кофа мляко; видя Джоди и се спря.

– Дълго ще чакаш – каза той кротко. – Страшно ще ти омръзне да чакаш.

– Няма, Били. Колко ще продължи?

– Близо година.

– Няма да ми омръзне.

Тригълното желязо край къщата рязко зазвъня. Джоди слезе от оградата и тръгна с Били Бък на вечеря. Дори протегна ръка и хвана кофата с мляко, за да помогне при носенето.

На следващата сутрин след закуска Карл Тифлин загъна една петдоларова банкнота в парче вестник и забодя с игла пакетчето в джоба на нагръдника на Джоди. Били Бък сложи оглавник на кобилата Нели и я изведе от пасището.

– Внимавай – предупреди той. – Дръж повода изкъсо да не те ухапе. Съвсем е подлудяла.

Джоди взе ремъка и тръгна нагоре по хълма към планинското ранчо, а зад него Нели се въртеше и дърпаше. По пасищата край пътя класовете на дивия овес едва се подаваха от обвивките си.

Топлото утринно слънце така приятно приличаше гърба на Джоди, че го принуждаваше въпреки възмъжаването да подскача от време на време с изпънати крака. Лъскавите черни дроздове с червени еполети тракаха по оградите своите резки сигнали. Песните на чучулигите напомняха шуртяща вода, а дивите гълъби, скрити сред новопокаралите листа на дъбовите дървета, изплакваша някаква потисната скръб. Из ливадите се приличаха зайци и само ушите им се подаваха над тревата.

След едночасово стръмно изкачване Джоди свърна в един тесен път, който водеше по още по-стръмен хълм до планинското ранчо. Момчето виждаше вече червения покрив на обора да се подава над дъбовете и чуваше някакво куче да лае равнодушно край къщата.

Ненадейно Нели се дръпна назад и едва не се отскубна. Джоди чу остро, силно изцвилване откъм обора, шум от строшено дърво, а след това човешки викове. Нели се вдигна на задните си крака и изцвила. Джоди я задържа с повода, но тя се втурна към него с оголени зъби. Момчето я пусна и се махна от пътя ѝ в храстите. Острото изцвилване отново се разнесе иззад дъбовете и Нели му отговори. Появи се жребецът; копитата му биеха по земята, той се втурна надолу по хълма, като

влачеше зад себе си скъсания повод. Очите му горяха трескаво. Напрегатите му ноздри бяха червени като пламък. Черната гладка козина лъщеше на слънчевата светлина. Жребецът се бе втурнал с такава сила, че не можа да спре, когато стигна до кобилата. Нели присви уши; когато мина край нея, тя се извърна и ритна към него. Жребецът зави и се изправи на задните си крака. Ритна кобилата с предното си копито, тя залитна от удара и неговите зъби захапаха шията ѝ, от която прокапа кръв.

Настроението на Нели веднага се промени. Тя изведнъж стана кокетно женствена. Щипна с устни изпънатата му шия. Завъртя се и се отърка о него. Джоди стоеше полускрит в храсталака и наблюдаваше. Чу зад себе си стъпките на кон, но преди да успее да се обърне, една ръка го хвана за презрамките и го повдигна от земята. Джес Тейлър сложи момчето до себе си на коня.

– Можеше да те убие – каза той. – Понякога Съндог става злобен дявол. Скъса въжето и разби портата.

Джоди застана кротко, но след миг извика:

– Ще я нарани, ще я убие. Разкарай го! Джес се захили.

– Нищо няма да ѝ стане. А пък ти най-добре слез и върви за малко в къщи. Може да случиш някое парче баница.

Но Джоди поклати глава.

– Тя е моя, и жребчето ще бъде мое. Аз ще си го отгледам. Джес кимна утвърдително.

– Да, не е лошо. Карл върши умни работи понякога.

След малко опасността премина. Джес свали Джоди от седлото а после хвана жребца за скъсания повод. Препусна напред, а Джоди го последва, като водеше Нели.

Джоди си тръгна за къщи, едва след като откопча забодените с карфица пет долара и след като изяде две парчета баница. Нели го следваше кротко. Беше толкова кротка, че Джоди се качи на един пън и я язди през по-голямата част от пътя към дома.

Петте долара, с които баща му го бе подпомогнал, закрепостиха Джоди в края на пролетта и през цялото лято. Когато окосиха сеното, той води сеносъбирачката, а когато пристигна машината за балиране, пак той подкарваше въртящия се в кръг кон, който пресоваше балите. В допълнение Карл Тифлин го научи да дои и му повери една крава, така че денонощно му се възлагаха все нови задачи.

Дорестата кобила Нели скоро доби самодоволен вид. Когато се разхождаше сред пожълтяващите хълмове или вършеше някаква лека работа, бърните ѝ бяха дръпнати във вечна, безсмислена усмивка. Движеше

се бавно, спокойно и важно като царица. Когато я впрягах с друг кон, Нели теглеше равномерно и невъзмутимо Джоди ходеше да я гледа всеки ден. Изучаваше я с критичен поглед, но не виждаше никакви промени.

Един следобед Били Бък облегна до стената на обора многозъбата вила за тор. Отпусна колана си, напъха ризата в панталона отново притегна колана. Взе една от малките сламки, затъкнат в корделата на шапката му, и я сложи в ъгъла на устата си. Когато ратаят излезе от обора, Джоди, който помагаше на голямото сериозно куче Дъбълтри Мът да изрови един лалугер, се изправи.

– Хайде да отидем да хвърлим едно око на Нели – предложи Били.

Джоди веднага тръгна с него. Дъбълтри Мът се обърна и ги изгледа през рамо; след това започна ожесточено да рови, като ръмжеше, и леко, остро излайваше, за да покаже, че лалугерът всъщност е вече уловен. Когато отново обърна глава, погледна през рамо и видя, че нито Джоди, нито Били се интересуваха какво става, той изскочи неохотно от дупката и ги сподори нагоре по хълма.

Дивият овес зрееше. Класовете се навеждаха от тежестта на зърното, а тревата беше толкова суха, че шумолеше, когато Джоди и Били минаваха през нея. Насред пътя нагоре по хълма видяха Нели! и стоманеносивия кон Пит да пощипват класовете на дивия овес. Когато се приближиха, Нели ги погледна, присви уши и непокорно заклати глава. Били отиде до нея, сложи ръка под гривата ѝ и започна да я гали по шията, докато ушите ѝ щръкнаха отново и тя нежно го щипна по ризата.

– Мислиш ли, че наистина ще си има конче? – попита Джоди.

Били запретна с пръсти клепките на кобилата. Опипа долната ѝ бърна и черните, вкоравели пъпки на вимето.

– Няма да се изненадам – каза той.

– Ама никак не се е променила. Вече три месеца стават. Били търкаше с юмрук плоското чело на кобилата, а тя пръхтеше от удоволствие.

– Казах ти, че ще ти омръзне да чакаш. Трябва да минат пет месеца, преди да се забележат първите признаци, а най-малко осем месеца ще минат, преди да роди кончето – горе-долу през януари.

Джоди дълбоко въздъхна.

– Доста дълго е, нали?

– А след това трябва да минат още около две години, преди да можеш да го яздиш.

– Дотогава ще бъда вече голям – извика отчаяно Джоди.

– Аха, ще бъдеш старец – каза Били.

– Какъв цвят, мислиш, че ще има кончето?

– Никога не може да се каже. Жребецът е черен, а майката – дореста. Кончето може да бъде черно, доресто, сиво или пък на петна. Не може да се каже. Понякога черна майка може да роди бяло конче.

– Надявам се, че ще бъде черно, и при това жребче.

– Ако е жребец, ще трябва да го кастрираме. Баща ти няма да позволи да имаш жребец.

– Може и да ми позволи. Бих могъл да го науча да не бъде зъл – каза Джоди.

Били облиза устни и сламката, която беше в ъгъла на устата му, сега се премести към средата.

– Никога не можеш да имаш доверие на жребец – каза той критично. – Повечето време се бият и създават неприятности. Понякога, когато са развеселени, не искат дори да работят. Карат кобилите да се чувствуват неудобно и съсипват с ритници другите коне. Баща ти няма да те остави да държиш жребец.

Нели се отдалечи бавно, като пощипваше съхнещата трева. Джоди орони зрънцата от едно тревно стъбло, хвърли ги във въздуха и всяко заострено с осил семенце полетя като малка стрела.

– Кажи ми как ще стане, Били? Същото ли е, както когато се отелва крава?

– Почти същото. Кобилите са малко по-чувствителни. Понякога човек трябва да бъде там, за да помогне на кобилата. А понякога, ако нещо не е в ред, трябва да... – той не се доизказа.

– Какво трябва, Били?

– Трябва кончето да се разкъса на парчета, за да се извади, иначе кобилата ще умре.

– Но този път няма да бъде така, нали, Били? – О, не. Нели е родила доста кончета.

– Може ли и аз да присъствувам. Били? Нали няма да забравиш да ме повикаш? Кончето е мое.

– Дадено, ще те повикам. Разбира се, че ще те повикам.

– Разправи ми как ще стане.

– Ти си виждал как раждат кравите. Почти същото е. Кобилата започва да пъшка и да се протяга; тогава, ако раждането е нормално, излизат главата и предните крака, а предните копита пробиват дупка, също както е с телетата. И кончето започва да диша. Добре е да има човек, защото, ако краката не са на място, може би няма да може да се пробие булото и тогава малкото може да се задуши.

Джоди плесна крака си със снопче трева.

– В такъв случай ще трябва да бъдем там, нали?

– О, ще бъдем, не се безпокой.

Свърнаха и заслизаха по хълма към обора. Джоди се измъчваше от нещо, което трябваше да каже въпреки нежеланието си.

– Били – започна той уплашено, – Били, нали няма да позволиш да стане нещо лошо с кончето?

А Били знаеше, че Джоди мисли за червеното пони Гебилън и за това, как то умря от задушаване. Били знаеше, че преди този случай той беше непогрешим, а сега можеше и да сгреша. Това го накара да се почувствува по-несигурен в себе си, отколкото бе досега.

– Нищо не мога да кажа – грубо подметна той. – Всичко може да се случи и вината няма да бъде моя. Не съм всемогъщ. Стана му неприятно заради загубения престиж и затова каза злобно: – Ще направя всичко, каквото зная, но нищо не обещавам. Нели е добра кобила. Добри кончета е раждала по-рано. И тоя път би трябвало да бъде така.

Той се отдалечи от Джоди и влезе в стаичката до обора, където стоаха седлата; чувствата му бяха наранени.

Джоди често пътешествуваше до крайнината на храсталаците зад къщата. От една ръждясала желязна тръба изтичаше тънка струйка изворна вода в старо зеления корито. Там, където вода та преливаше и се попиваше от почвата, имаше ивица вечно зелена трева. Дори когато през лятото хълмовете изсъхваха и ставаха кафяви, малката ивица оставаше зелена. Водата тихичко бълбукаше в коритото през цялата година. Това място бе започнало да привлича неотразимо Джоди. Когато биваше наказан, хладната зелена трева и бълбукането на водата го успокояваха. Когато бе извършил нещо лошо, стипчивият вкус на лошотия го напускаше в покрайнината на храсталаците. Когато седеше в тревата и слушаше бълбукането на поточето, в съзнанието му се разрушаваха пречките издигнати от напрегнатия ден.

От друга страна, кипарисът край спалната барака му беше толкова противен, колкото му беше скъпо коритото с вода, защото всички прасета отиваха рано или късно при това дърво, за да бъдат заклани. Клането на прасетата го привличаше с писъците и кръвта, но в същото време караше сърцето му да бие толкова бързо, че чак го заболяваше. След като прасетата биваха изпарвани в големия железен котел, закрепен на тринога, и кожата им биваше ошавена и се бялваше, Джоди трябваше да отиде при коритото за вода и да поседи в тревата, докато сърцето му се успокои. Коритото за вода и кипарисът бяха съвсем противоположни

неща и бяха неприятели.

Когато Били го напусна и си отиде ядосан, Джоди свърна към къщи. Докато вървеше, той мислеше за Нели и за малкото конче. След това изведнъж забеляза, че е под кипариса, точно под стръката, на която закачаха прасетата. Отмахна от челото косата си с цвят на слама и с бързи крачки продължи. Стори му се, че е лошо предзнаменование да мисли за кончето си точно на мястото за колене, особено след всичко, което Били му бе разправил. За да предотврати лошите последствия, той бързо мина край къщата, през двора с кокошките, през зеленчуковата градина и стигна до крайнината на храсталациите.

Джоди седна в зелената трева. В ушите му звънтеше блъбукането на водата. Загледа се над стопанските постройки в насрещните заоблени хълмове, пожълтели и щедро надарени със зърно. Видя Нели да пасе по склона. Както винаги, мястото, където течеше водата, заличи времето и разстоянието. Джоди си представи едно черно дългокрако конче да се тика в хълбоците на Нели, да търси мляко. А след това видя себе си – ето го – обучава едно по-голямо конче на повод. Само за няколко мига кончето пораста, става прекрасно животно с широки гърди, висока, извита като на морско конче шия и опашка, която подскача и се дипли на вълни като черен пламък. Този кон е страшилище за всички, но не и за Джоди. В двора на училището момчетата молят Джоди да го поюзят и той с усмивка се съгласява. Но едва са се качили и Черния демон ги хвърля. Та това е името му – Черния демон! За миг блъбукането на водата, тревата и слънчевата светлина се върнаха, а после...

Ето понякога през нощта обитателите на ранчото, сгушени в своите легла, чуват навън тропот от копита.

– Това е Джоди, яхнал Демона. Пак е тръгнал да помага на шерифа – казват те.

А после... Златист прах изпълва въздуха над арената за родео¹⁴ в Салинас. Говорителят съобщава имената на състезателите по улавяне с ласо. Когато Джоди тръгва, яхнал черния си кон към старта, другите състезатели се прощават с първото място, защото е добре известно, че Джоди и Демон могат да хванат с ласо, да свалят на земята и да овържат някое младо говедо много по-бързо, отколкото биха могли да го сторят двама души. Джоди не е вече момче, а Демон не е кон. Двамата съставляват някакво величествено единство. А след това...

Президентът им пише и ги моли да помогнат да бъде заловен един

14. Родео – състезания между каубои по езда и хвърляне на ласо. – Б. пр.

бандит във Вашингтон.

Джоди се настани удобно в тревата. Малката струйка вода бълбукаше в зеленясалото корито.

Годината минаваше бавно. На няколко пъти Джоди с отчаяние смяташе кончето си за загубено. У Нели нямаше никаква промяна. Карл Тифлин все още я впрягаше в една лека количка, а тя дърпаше и сеносъбирачката, когато прибираха сеното в обора.

Мина и лятото, и топлата, светла есен. След това започнаха да се въртят над земята безумните утринни ветрове, застудя, а отровният бръшлян почервения. В една септемврийска утрин, след като Джоди закуси, майка му го повика в кухнята. Тя наливаше вряла вода в кофа със сухи трици и ги бъркаше, докато най-сетне станаха на каша, от която се вдигаше пара.

– Какво, мамо? – попита Джоди.

– Гледай как го правя. От днес нататък ще трябва да го правиш през ден.

– Но какво е това?

– Топла ярма за Нели. Ще ѝ бъде от полза. Джоди потърка челото си с юмрук.

– Тя добре ли е? – попита той плахо.

Мисис Тифлин остави чайника и разбърка ярмата с дървена бъркалка.

– Добре е, разбира се, само че отсега нататък ще трябва повече да се грижиш за нея. Ето, занеси ѝ тая закуска.

Джоди взе кофата и се втурна надолу край бараката и обора, а тежката кофа го удряше по колената. Намери Нели да си играе с водата в коритото за водопой; правеше вълни и така отмяташе глава, че разплискаше вода по земята.

Джоди се прекатери през оградата и сложи кофата с димящата ярма до кобилата. След това се отдръпна, за да я огледа. И видя, че е променена. Коремът ѝ беше надут. Когато се движеше, краката ѝ едва допираха земята. Тя зарови нос в кофата и излапа горещата ярма. Щом свърши, тя си поигра, като буташе с нос кофата по земята, а после пристъпи кротко към Джоди и потърка глава о него.

Били Бък излезе от стаята, където държаха седлата, и се приближи.

– Бързо върви, щом тръгне веднъж, нали? – Изведнъж ли стана така?

– О, не, просто за известно време не си се вглеждал в нея. – Той обърна главата на кобилата към Джоди. – Много кротка ще бъде.

Погледни колко са кротки очите й! Някои кобили стават зли, но когато са кротки, са много добри.

Нели пъкна глава под ръката на Били и потърка шията си между ръката и тялото му.

– Сега ще трябва да бъдеш много мил към нея – каза Били.

– Колко още ще трае? – попита Джоди със затаен дъх. Мъжът преброи пипнешком на пръсти.

– Около три месеца – каза той гласно. – Не може да се определи точно. Понякога е точно единадесет месеца, но може да стане и две седмици по-рано или месец по-късно, без някой да пострада.

Джоди гледаше втренчено в земята.

– Били – започна той нервно, – Били, ще ме повикаш, когато се ражда, нали? Ще ме пуснеш и аз да стоя там, нали.

Били захапа със зъби крайчеца на ухото на Нели.

– Карл разправя, че иска да почнеш от самото начало. Това е единственият начин да се научиш. Никой нищо не може да ти каже. Също както моят старец постъпи с одеялото под седлото. Беше държавен доставчик на продукти, когато бях колкото тебе, и аз му помагах по малко. Един ден оставих гънка на одеялото под седлото и кожата на коня се протърка. Моят старец никак не ми се кара. Но на следващата сутрин ме оседла с двадесет килограмово седло. Трябваше да водя коня и да нося седлото на гръб в най-големия пек през цялата проклетата планина. Едва не ме уби, но никога вече не оставях гънки по одеялото. Не можех. Оттогава през целия си живот, винаги когато слагам одеяло, усещам седлото на гърба си.

Джоди протегна ръка и хвана гривата на Нели.

– Ще ми казваш всичко как се прави, нали? Сигурно знаеш всичко за конете, а?

Били се засмя.

– Та аз сам наполовина съм кон – каза той. – Майка ми умряла, когато съм се родил, и понеже баща ми бил държавен доставчик в планините и повечето време наоколо ни не е имало крави, той ми е давал най-вече конско мляко. – Били продължи сериозно: – И конете усещат тая работа. Нали и ти знаеш, Нели?

Кобилата обърна глава и за миг го погледна право в очите, а всъщност конете почти никога не вършат подобно нещо. Сега Били Бък беше горд и сигурен в себе си. Похвали се.

– Ще се погрижа да получиш добро конче. Ще гледам правилно да започнеш. И ако правиш каквото ти казвам, ще имаш най-добрия кон в

окръга.

Това накара Джоди да се почувствува трогнат и горд; толкова горд, че като се връщаше в къщи, той подгъваше колена и поклащаше рамене, също както правеха ездачите. И прошепна:

– Ехей, ей ти, Черни демоне! По-спокойно, стъпвай по земята!

Зимата дойде изведнъж. Няколко кратки превалявания и след това силен непрекъснат дъжд. Хълмовете загубиха сламения си цвят и почерняха от водата, а зимните потоци шумно започнаха да се спускат из каньоните. Показаха се печурки и пърхутки, а срещу Коледа се подаде нова трева.

Но тази година Коледа не беше най-важният ден за Джоди. Един неизвестен още ден през януари бе станал оста, около която се въртяха месеците. Когато започнаха дъждовете, Джоди вкара Нели в една клетка на обора, хранеше я всяка сутрин с топла храна, четкаше я и я вчесваше.

Кобилата толкова много се поду, че Джоди се разтревожи.

– Ще се пръсне – каза той на Били.

Били сложи силната си квадратна ръка върху подутия корем на Нели.

– Пипни тука – каза той тихо. – Можеш да усетиш как мърда. Сигурно ще останеш изненадан, ако са кончета близнаци.

– Така ли мислиш? – извика Джоди. – Мислиш ли, че ще бъдат близнаци, а Били?

– Не, не мисля, но понякога и това става.

През първите две седмици на януари валеше непрекъснато. Когато не беше на училище, Джоди прекарваше по-голямата част от времето си в клетката с Нели. По двадесет пъти на ден слагаше ръка на корема ѝ да усети как мърда кончето. Нели ставаше все по-нежна към момчето, все повече се сприятеляваше. Търкаше носа си в него. Когато Джоди влизах в обора, тя тихичко изцвилваше.

Един ден и Карл Тифлин дойде в обора с Джоди. С възхищение огледа разчесаната дореста козина и попипа твърдата плът по ребрата и шията на кобилата.

– Добра работа си свършил – каза той на Джоди. Това беше най-голямата похвала, на която бе способен. Часове след това Джоди бе изпълнен с гордост.

Дойде петнадесети януари, а кончето не се роди. Дойде и двадесети; в стомаха на Джоди заседна бучка страх.

– Дали всичко е наред? – попита той Били.

– О, разбира се. И отново попита:

– Сигурен ли си, че всичко ще бъде наред? Били погали кобилата по шията. Тя неспокойно поклати глава. Казах ти, че не винаги се раждат за едно и също време, Джоди Трябва просто да почакаш.

Когато дойде краят на месеца и Нели още не бе родила, Джоди обезумя. Тя беше толкова наедрияла, че дишаше тежко, а ушите ѝ бяха съборани и щръкнали, като че я болеше глава. Джоди започна да спи неспокойно, а сънищата му станаха объркани.

През нощта на втори февруари момчето се събуди с плач. Майка му извика:

– Джоди, сънуваш нещо. Събуди се и пак заспи!

Но Джоди беше обзет от ужас и отчаяние. Полежа тихо някое време, като чакаше да заспи отново майка му, след това навлече дрехите си и се измъкна навън с боси крака.

Нощта беше тъмна и мъглива. Ръмеше ситен като мъгла дъжд. Кипарисът и бараката изскочиха от мъглата и отново потънаха в нея. Вратата на обора изскърца, когато Джоди я отвори – нещо, което никога не се случваше с нея през деня. Той отиде до полицата и намери фенера и тенекиената кутия кибрит. Запали фитила и мина по дългата, покрита със слама пътека до клетката на Нели. Тя се беше изправила. Цялото ѝ тяло се поклащаше. Джоди я извика:

– Ей, Нели, о-о-о-о, Нели. – Но тя не престана да се поклаща и не се обърна да го погледне. Когато момчето пристъпи в клетката и докосна шията ѝ, тя потръпна под ръката му. Тогава откъм сеновала над клетката се разнесе гласът на Били Бък.

– Джоди, какво правиш там?

Джоди се отдръпна и извърна жален поглед нагоре, към гнездото в сеното, където лежеше Били.

– Мислиш ли, че нищо ѝ няма?

– Нищо ѝ няма, разбира се.

– Нали няма да позволиш да стане нещо лошо, Били, съвсем сигурно, нали?

Били изръмжа надолу към него:

– Казах ти, че ще те извикам и ще те извикам. А сега се връщай в кревата и престани да безпокоиш кобилата. Достатъчно работа си има и без ти да ѝ висиш над главата.

Джоди се сви от уплаха, защото никога не бе чувал Били да говори с такъв тон.

– Реших само да дойда да погледна – каза той. – Събуди се.

Гласът на Били поомекна.

– Добре, върви да лягаш. Не искам да я безпокоиш. Казах че ще се погрижа да имаш добро конче. Хайде, върви сега!

Джоди бавно излезе от обора. Загаси фенера и го постави на полицата. Нощната тъмнина и ледената мъгла се блъснаха в и го обгърнаха. Искаше му се да вярва на всичко, което казва Били, както му вярваше, преди да умре понито. Мина малко време преди заслепените му от слабата светлина на фенера очи да да различат нещо. Влажната земя смрази босите му крака. Накачалите по кипариса пуйки изгъргориха леко от уплаха, а двете кучета изпълниха дълга си, втурнаха се с лай навън, защото мислеха, че под дървото се промъкват койоти.

Когато минаваше през кухнята, Джоди се препъна в един стол. Карл извика от спалнята:

– Кой е? Какво става там?

А мисис Тифлин каза сънливо:

– Какво става, Карл?

В следващия миг Карл излезе от спалнята със свещ в ръка и откри Джоди, преди той да успее да си легне.

– Какво правиш навън? Джоди срамежливо се извърна.

В душата на Карл за миг гневът, че са го събудили, се пребори с одобрението.

– Слушай – каза най-после той. – По тия места няма човек, който да разбира от кончета повече, отколкото Били. Остави на него тази работа.

От устата на Джоди се изтръгна:

– Но понито умря...

– Стига си го обвинявал за това – каза строго Карл. – Ако Били не може да спаси някой кон, значи, че конят изобщо не може да бъде спасен.

Мисис Тифлин извика:

– Накарай го да си обърше краката и да ляга, Карл. Утре цял ден ще му се спи.

На Джоди му се стори, че току-що бе затворил очи, когато го разтърсиха силно за рамото. До него стоеше Били Бък с фенер.

– Ставай! – каза той. – Побързай! – Били се обърна и излезе тичешком от стаята.

Мисис Тифлин извика:

– Какво става? Ти ли си, Били?

– Да, госпожа.

– Дойде ли й времето на Нели?

– Да, госпожа.

– Добре тогава, ще стана и ще стопля малко вода, в случай, че ти дотрябва.

Джоди толкова бързо навлече дрехите си, че излезе от задната врата, преди люлеещият се фенер на Били да бе изминал половината път до обора. По билото на планината се виждаше блясъкът на зората, но в долината на ранчото още не бе проникнала светлина. Джоди изтича като обезумял след фенера и догони Били точно когато той стигна до обора. Били закачи фенера на един гвоздей до клетката и свали синята си дочена дреха. Джоди видя, че под нея имаше само риза без ръкави.

Нели стоеше изправена, неподвижна, вдървена. Цялото ѝ тяло се сви от болка. Спазмата премина. След няколко мига отново започна и пак премина. Били нервно измърмори:

– Нещо не е в ред. – Голата му ръка изчезна. – О, божичко – каза той. – Не е наред.

Спазмата отново се появи и този път Били се напъна; мускулите по ръката и рамото му изпъкнаха. Дърпаше силно, по челото му избиха капки пот. Нели изпищя от болка. Били мърмореше:

– Не е както трябва. Не мога да го обърна. Съвсем не е както трябва. Съвсем наопаки е.

Той вторачи сърдито очи в Джоди. Внимателно, съвсем внимателно пръстите му поставиха диагнозата. Бузите му се изпънаха и посивяха. Една минута, която продължи много, той гледа въпросително Джоди, който се бе отдръпнал от клетката. След това Били пристъпи към полицата под отвора за тор и с влажната си дясна ръка взе един чук за подковаване.

– Излез навън, Джоди! – каза той.

Момчето стоеше неподвижно и тъпо се вглеждаше в него.

– Излез вън, казвам ти! Ще стане късно! Джоди не помръдна.

Тогава Били бързо отиде до главата на Нели.

– Обърни се, дявол да те вземе, обърни се!

Този път Джоди се подчини. Обърна глава. Чу Били прегракнало да шепне в клетката. После чу кухия шум на смачкана кост. Нели остро изцивили. Джоди погледна назад и успя да види как чукът втори път се издига и се стоварва върху плоското чело. Нели тежко падна настрана и известно време трепереше.

Били скочи към издутия корем. Големият джобен нож бе в ръката му. Той издърпа кожата и вмъкна в нея ножа. С усилие разряза коравия корем. Въздухът се изпълни с миризма на топли, живи вътрешности. Другите коне се дърпаха от веригите, цвилеха и ритаха.

Били хвърли ножа. Двете му ръце потънаха в ужасната разкъсана дупка и измъкнаха голям бял вързоп, от който капеше. Зъбите му разкъсаха булото. През разкъсаното място се подаде черна главичка, и гладки, влажни ушички. С шумно бълбукане някой пое въздух, после още веднъж. Били свлече булото, намери ножа и отрязва пъпната връв. За миг задържа черното конче в ръцете си и се загледа в него След това прекося бавно и го положи на сламата в краката на Джоди.

От лицето, ръцете и гърдите на Били капеше нещо червено. Тялото му тръпнеше, а зъбите му тракаха. Гласът му се бе загубил; говореше с прегракнал шепот.

– Ето ти твоето конче. Бях ти обещал. Ето ти го. Трябваше Така да постъпя... трябваше. – Той спря и погледна през рамо в клетката. – Върви да донесеш топла вода и гъба – пошепна той. – Измий го и го подсуши, както би сторила майка му. Ще трябва да го храниш от ръка. Но твоето конче дойде, както ти го обещах. Джоди се вгледа глупаво във влажното, задъхващо се конче. То протегна брадичка и се опита да повдигне глава. Безизразните му очи бяха тъмносини.

– Дявол да те вземе – извика Били, – ще отидеш ли за вода? Ще отидеш ли?

Тогава Джоди се обърна и тичешком излезе от обора в утринната светлина. Болеше го всичко от гърлото до стомаха. Краката му бяха вдървени и натежали. Опита да се зарадва на конче то, но окървавеното лице и неспокойният уморен поглед на Били Бък се рееха във въздуха пред него.

КРАЙ

© 1933 Джон Стайнбек
© 1987 Александър Стефанов, превод от английски

John Steinbeck
The Red Pony, 1933

Източник: <http://dubina.dir.bg>
Сканиране и обработка: Сергей Дубина, 25 април 2004 г.

Публикация:

Джон Стайнбек, ЧЕРВЕНОТО ПОНИ
ПОВЕСТИ

Превод от английски
Библиотечно оформление СТЕФАН ГРУЕВ
Редактор на издателството ЖЕЛА ГЕОРГИЕВА
Художник ЕМИЛ МАРКОВ
Художествен редактор ВАСИЛ МИОВСКИ
Технически редактор ИВАН АНДРЕЕВ
Коректор ЦВЕТЕЛИНА НЕЦОВА
АМЕРИКАНСКА. ВТОРО ИЗДАНИЕ. ИЗДАТЕЛСКИ НОМЕР 1066.
ДЪРЖАВНО ИЗДАТЕЛСТВО „ОТЕЧЕСТВО“ – СОФИЯ, ПЛ. „СЛАВЕЙКОВ“ 1
ДП „ГЕОРГИ ДИМИТРОВ“ – СОФИЯ
1987 с/о Jusautor/Sofia

Съдържание:

Червеното пони – превод Александър Стефанов
Бисерът – превод Христо Кънев
„Червеното пони“ и „Бисерът“ в творчеството на Джон Стайнбек – Бети Гринберг

John Steinbeck, The Long Valley, The Viking Press New York 1964
John Steinbeck, The Pearl, The Viking Press New York, 1947

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/2388>]